

Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma

2020 – 2024

päivitys vuodelle 2021

Sisällysluettelo

1	Valvontasuunnitelman yhteinen osa	1
1.1	Ajankohtaista ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristössä (päivitys 2021)	1
1.2	Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet.....	4
1.3	Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi	5
1.4	Lainsäädäntöperusta.....	7
1.5	Ohjelmakauden teema.....	9
1.6	Valvontayksikkö	10
1.6.1	Toimialue ja toimintaympäristö	10
1.6.2	Henkilöstö ja voimavarat	11
1.6.3	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	14
1.6.4	Delegoinnit	15
1.6.5	Toimintajärjestelmä	15
1.6.6	Alueellinen yhteistyö, ohjaukseen ja toiminnan kehittäminen	16
1.7	Valvonta	18
1.7.1	Tietojärjestelmät.....	18
1.7.2	Valvonnan maksullisuus	20
1.7.3	Hallinnolliset pakkokeinot.....	22
1.8	Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat.....	23
1.9	Viestintä.....	23
1.10	Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö.....	25
2	Elintarvikevalvontasuunnitelma	27
2.1	Ilmoitetut ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot	28
2.1.1	Kotirauhan piiriin kuuluva elintarvikehuoneisto	29
2.2	Kontaktimateriaalitoimijat	30

2.3	Alkutuotanto.....	30
2.4	Ensisaapumisvalvonta / sisämarkkinatuonti	31
2.5	Tilapäistapahtumat	32
2.6	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	32
2.7	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	34
2.8	Näytteenotto	38
2.9	Painopisteet ja projektit.....	39
3	Terveydensuojelun valvontasuunnitelma	41
3.1	Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet	43
3.1.1	Varuskuntien majoitus- ja oheistilat.....	44
3.2	Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily	44
3.3	Säteilylain valvonta	45
3.4	Ennakoiva terveydensuojelutyö	46
3.4.1	Lausunnot.....	46
3.4.2	Sidosryhmätyöskentely	47
3.5	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	48
3.6	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	48
3.7	Näytteenotto	49
3.8	Painopisteet ja projektit.....	50
4	Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvontasuunnitelma	52
4.1	Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	54
4.2	Tupakointitilojen valvonta.....	55
4.3	Asuinyhteisöiden tupakointikiellot.....	56
4.4	Muu valvonta.....	56
4.5	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	57

4.6	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys	57
4.7	Painopisteet ja projektit.....	58
5	Eläinlääkintähuollon suunnitelma (päivitys 2021).....	60
5.1	Valvonnan toimeenpano.....	60
5.1.1	Valvonnan suunnitelma ja painopisteet	60
5.1.2	Terveysvalvontaohjelmat.....	60
5.1.3	Eläintautivalmius	61
5.1.4	Eriyistilannevalmius	62
5.1.5	Zoonoosien valvonta.....	63
5.1.6	Tuonti ja vienti.....	63
5.1.6.1	Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	63
5.1.6.2	Sisämarkkinatuonti	63
5.1.6.3	Sisämarkkinavienti.....	63
5.1.6.4	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	64
5.2	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	64
5.2.1	Kiireelliset toimet.....	64
5.2.2	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	64
5.2.3	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä koskeva tarkastus	64
5.2.4	Eläinkuljetukset	65
5.2.5	Teurastamot	65
5.3	Eläinten lääkitsemisen seuranta.....	65
5.4	Eläimistä saatavat sivutuotteet	65
5.5	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	66
5.5.1	Peruseläinlääkäripalvelut	66
5.5.2	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	66

5.5.3	Kiireellinen eläinlääkäriapu	66
5.5.4	Saatavuus ja laatutavoitteet.....	67
5.5.5	Toimitilat ja välineistö.....	67
5.5.6	Perustason ylittävät palvelut.....	68
5.6	Seuranta, arviointi ja raportointi	68
6	Liitteet.....	71

1 Valvontasuunnitelman yhteinen osa

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköillä tulee olla toimintaa ohjaava valvontasuunnitelma, joka on valvontaviranomaisen hyväksymä. Velvoite suunnitelman laatimiseen tulee ympäristöterveydenhuollon lainsäädännöstä. Suunnitelman laatimista ohjaavat myös valtakunnalliset, keskusvirastojen laatimat valvontaohjelmat, joiden tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää ohjausta kunnille sekä yhtenäistää valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Tämä valvontasuunnitelma on laadittu ohjelmakaudelle 2020–2024.

Tämä valvontasuunnitelma koostuu ympäristöterveydenhuollon yhteisestä osasta sekä neljästä toimialakohtaisesta kuvauksesta (elintarvikevalvonta, tupakkavalvonta, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto). Suunnitelman yhteisessä osassa kuvataan valvonnan yleiset periaatteet, ja se on pyritty laatimaan siten, että sen päivitystarve ohjelmakauden kuluessa olisi mahdollisimman vähäinen. Toimialakohtaisissa suunnitelmissa on yksityiskohtaisemmat kuvaukset valvonnasta, ja niitä päivitetään tarvittavilta osin vuosittain.

Ympäristöterveydenhuolto jaetaan terveysvalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Terveysvalvontaan kuuluvat terveydensuojelu, elintarvikevalvonta ja tupakkalain mukainen valvonta, ja ohjaavina keskusvirastoina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) sekä Ruokavirasto. Ruokavirasto aloitti toimintansa 1.1.2019, kun Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto sekä osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikan palvelukeskusta yhdistettiin uudeksi virastoksi. Ruokavirasto toimii myös eläinlääkintähuollon ohjaavana viranomaisena.

Tämän valvontasuunnitelman runko on yhtenäistetty Päijät- ja Kanta-Hämeen valvontayksiköiden kesken, mutta asiasisältö noudattelee edellisen ohjelmakauden kuvauksia.

1.1 Ajankohtaista ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristössä (päivitys 2021)

Edellisellä valvontaohjelmakaudella maakuntauudistusta valmisteltiin aktiivisesti, mutta uudistus kaatui keväällä 2019. Maakuntauudistuksen yhteydessä oli tarkoitus toteuttaa sekä elintarvike- että terveydensuojelulakien uudistukset, mutta maakuntauudistuksen kaaduttua myös

suunniteltuja lakiuudistuksia lykättiin, ja jäätiin odottamaan linjauksia ympäristöterveydenhuollon organisointiin tulevaisuudessa. Sote-ministerityöryhmä linjasi 13.2.2020, että ympäristöterveydenhuolto ei tule siirtymään maakuntiin sote-uudistuksen yhteydessä, vaan mahdollista maakuntiin siirtymistä tullaan tarkastelemaan myöhemmin uudelleen monialaisen maakunnan valmistelun yhteydessä. Hämeenlinnan kaupungin valvontayksikössä päätös ei aiheuta organisaatiomuutoksia, toisin kuin sellaisissa yksiköissä, jotka sijoittuvat sote-organisaatioihin.

Uudelleen valmisteluun tullut elintarvikelain kokonaisuudistus on tarkoitus toteuttaa niin, että laki tulisi voimaan keväällä 2021, ja terveydensuojelulakiin tullaan tekemään saman aikaisesti valvontamaksuja koskevia uudistuksia. Valvontamaksujen muuttamisella osittain vuosimaksuperusteiseksi valvontakulttuuria pyritään muuttamaan tarkastusperusteisesta valvonnasta ohjauksen ja aktiivisen vuorovaikutuksen suuntaan. Vuosimaksuilla valvontayksiköiden tulot tulisi turvattua riippumatta yksinomaan tarkastusmääristä, ja resursseja voitaisiin suunnata esimerkiksi toimijoille annettavaan koulutukseen. Vuosilaskutus on tarkoitus saada käyttöön vuoden 2022 alussa, joten kohdetiedot täytyy saada ajan tasalle niin, että laskutuksessa voidaan hyödyntää tietojärjestelmää. Säännöllisesti toimivien kohteiden tiedot ovat ajan tasalla, mutta järjestelmässä on myös sellaisia kohteita, joiden nykyisestä toiminnasta ei ole tarkkaa tietoa. Lisäksi osa kohteista on sellaisia, joiden kuuluminen säännöllisen valvonnan piiriin ei ole yksiselitteistä. Maksullisuus uudistuksen yhtenäisestä tiedottamistavasta toimijoille on keskusteltu alueellisessa terveysvalvontojen johtojen työryhmässä. Tiedottamistapaa ei olla sovittu vielä tarkemmin, ja siihen tullaan palaamaan vuoden 2021 kuluessa.

Valvontayksiköiden siirtyminen maakuntiin olisi kasvattanut valvontayksiköiden kokoa.

Maakuntauudistuksen kaatuminen ei poistanut tarvetta vähentää valvontayksiköiden järjestäjiä ja kasvattaa ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kokoa, joten yksiköiden kokoa kasvatetaan muilla keinoin. Laki yhteistoiminta-alueista (410/2009) velvoittaa valvontayksikön resurssien olevan vähintään 10 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) sekä sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ovat arvioineet ympäristöterveydenhuollon järjestämistä nykytilanteessa, ja tavoitteena on vähentää järjestävien yksiköiden määrää yhteistoiminta-alueain muutoksella. Ministeriöiden on määrä valmistella syksyn 2020 aikana alustava luonnos hallituksen esityksestä yhteistoiminta-alueain muutoksesta.

Vuoden 2020 alkupuolella alkanut koronapandemia on aiheuttanut muutoksia valvontatoimintaan. Valvonnassa on noudatettu keskusvirastojen ja AVI:n antamia ohjeistuksia esimerkiksi tarkastuksista. Vuonna 2020 osa tarkastuksista jäi tekemättä epidemian aiheuttamien, erilaisten syiden johdosta, ja vuonna 2021 pyritään mahdollisimman tehokkaaseen tarkastustoimintaan esimerkiksi välttämällä tarpeettoman laajoja tarkastuksia ja sopimalla tarkastuksia etukäteen. Tilanne tulee jatkumaan vuoden 2021 puolelle, mikä saattaa aiheuttaa merkittäviä poikkeamia tästä suunnitelmasta.

Valvontayksikkö muutti kaupungintalolta Wetterille lokakuussa 2020. Fyysisten tilojen muutoksen lisäksi muuton yhteydessä tapahtui myös muita toimintaympäristöön vaikuttavia muutoksia. Koronapandemian alulle laittama etätöiden lisääntyminen on todettu tehokkaaksi työskentelytavaksi, ja muuton yhteydessä viranhaltijat saivat valita, tekevätkö työn pääasiassa toimistolla, jolloin saa käyttöönsä kiinteän työpisteen vai tekeekö pääasiassa etätöitä, jolloin lähipäivinä työpisteen voi valita etätöityöntekijöiden lähipäiville varatuista työpisteistä. Valvontayksikön yhdeksästä terveystarkastajasta neljä tulee työskentelemään pääasiassa toimistolla ja viisi pääasiassa etänä. Etätöiden lisääntyminen vähentää vuorovaikutusta ja saattaa heikentää tiedonkulkua. Muutokset tulevatkin korostamaan esimerkiksi palavereiden merkitystä ja todennäköisesti tuovat tarvetta myös uudelleenlaajen yhteydenpidon tavoille. Valvonnan yhtenäisyyden kannalta on tärkeää, että näkemysten jakaminen jatkuu edelleen. Toisaalta muuttaminen yhteisiin tiloihin muiden yksiköiden kanssa saattaa lisätä eri yksiköiden välistä yhteistyötä.

Päivitys 2021: Tämän suunnitelman päivitykset on merkitty kappaleen alkuun tai otsikon yhteyteen, mikäli otsikon alla koko teksti on päivitetty. Vain valvojia koskevia päivityksiä, kuten ohjeversioita, ei ole erikseen merkitty päivitettyiksi. Liitteinä olevat riskinarvioinnin mukaiset tarkastustaulukot on päivitetty kokonaisuudessaan.

Tämän suunnitelman päivittämisestä on tiedotettu Hämeenlinna kaupungin ja Hattulan kunnan verkkosivuilla, ja sekä toimijoilla että kuntalaisilla on ollut mahdollisuus saada tietoa suunnitelman valmistelusta ja lausua siitä mielipiteensä.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) tuli voimaan 1.4.2019. Lailla toimeenpannaan EU:n saavutettavuusdirektiivin (EU) 2016/2102 vaatimukset.

Saavutettavuusveloitteet koskevat julkista sektoria, ja tämä suunnitelma on laadittu saavutettavaksi kaupungin ohjeiden mukaisesti.

1.2 Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä ympäristöterveydenhuollon järjestäminen on säädetty kunnan tehtäväksi. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää epidemioita ja vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä.

Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät jakautuvat suunnitelmalliseen ja ei-suunnitelmalliseen valvontaan. Tässä valvontasuunnitelmassa kuvataan pääasiassa suunnitelmallista valvontaa. Tarkastukset ovat merkittävässä osassa valvonnan toimeenpanossa. Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluu paljon myös muita toimenpiteitä, jotka on kuvattu tarkemmin toimialakohtaisissa suunnitelmissa. Eläinlääkintähuollon tehtävät on kuvattu toimialakohtaisessa suunnitelmassa [luvussa 5](#).

Valvontatehtävien lisäksi ympäristöterveydenhuollolla on myös paljon muita tehtäviä, joista osa on suunnitelmallisia ja osa ei-suunnitelmallisia. Tällaisia tehtäviä ovat mm:

- o ilmoitusten ja hakemusten käsittely ja niistä tehtävät päätökset
-

-
- toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus
 - asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
 - epidemioiden selvittäminen
 - epäilyyn perustuva valvonta
 - määräysten ja pakkokeinojen asettaminen lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi
 - valvontasuunnitelmien laatiminen
 - raportointi
 - erityistilanteisiin varautuminen
 - seurantaohjelmiin osallistuminen
 - lausuntojen antaminen muille viranomaisille
 - toiminnan kehittäminen
 - toimiminen asiantuntijana ja neuvojana
 - asiakasyhteydenottoihin liittyvät tehtävät

1.3 Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman, jolla varmistetaan, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kuntien velvollisuudesta laatia suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tässä suunnitelmassa on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma sekä valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat. Valvira on laatinut valvontaohjelmat kaudelle 2020–2024.

Päivitys 2021: Valvira on päivittänyt valvontaohjelmaa vuodelle 2021 radonvalvontaa koskevien asioiden täsmentämiseksi sekä valvontasuunnitelman kohdejaottelun yhtenäistämiseksi vati-järjestelmän kanssa. Myös riskinarviointeja ja näytteenottoja on joiltakin osin päivitetty.

Päivitys 2021: Ruokaviraston oli määrä laatia uusi valvontasuunnitelma (elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma, VASU) vuodelle 2021, mutta valmistumisen on ilmoitettu viivästyvän koronaepidemian vuoksi, eikä valvontasuunnitelma ole käytettävissä kuntien suunnitelmien päivityksiin. Ruokavirasto on julkaissut päivitetyt painopisteet, joita kuvataan tarkemmin elintarvikevalvonnan osiossa. Ruokaviraston ohje kuntien elintarvikevalvontasuunnitelmista on lausunnolla tätä suunnitelmaa päivitettäessä, ja se on määrä saada käyttöön vuoden 2022 suunnitelman päivitykseen.

Eläinlääkintähuollon suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Suunnitelmaan sisältyy myös lääkelain (395/1987) soveltamisalaan kuuluva nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) ei ole laatinut erillistä valvontaohjelmaa, vaan nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan kunnissa tupakkatuotteiden myynnin valvonnan yhteydessä.

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi tässä suunnitelmassa on kuvattu mm:

- valvonnan painopisteet
- valvontaprojektit
- voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain
- laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu
- valvonnasta perittävät maksut
- viestintäsuunnitelma
- koulutussuunnitelma sekä
- häiriötilannesuunnitelma

Suunnitelma viedään vuosittain lautakuntaan hyväksyttäväksi. Hyväksytty suunnitelma toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta edellisvuoden raportoinnin yhteydessä maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa on esitetty mm. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin, tarkastusten kattavuus, näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Arviointi sisältää myös tilaston eläinlääkäripalveluiden käytöstä. Vuoden 2019 alussa käyttöön otetun valtakunnallisen valvontatietojärjestelmän (vati) raportointimahdollisuudet saattavat joiltakin osin muuttaa aiemmin raportoinnissa käytettyjä tunnuslukuja. Arvioinnista laadittu raportti viedään tiedoksi kaupunkirakennelautakuntaan sekä Etelä-Suomen aluehallintovirastoon seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman toteutumisen arviointia on ohjeistettu ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa sekä toimialakohtaisissa ohjelmissa.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan ja eläinlääkäripalvelujen kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. VYHA-järjestelmän kautta on vuoden 2015 valvontatiedoista alkaen saatu käyttöön yhteenvetoreportit, joista valvonnan toteutumista voidaan verrata toisiinsa valvontayksiköihin.

Valvontasuunnitelmaa hyväksyessä ja sen toteutumista arvioitaessa valvonnasta vastaavassa toimielimessä on syytä käydä keskustelua resursseista ja teoreettisesta valvontatarpeesta sekä valvonnan kohdistamisesta. Hämeenlinnassa ja Hattulassa kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaava toimielin on Hämeenlinnan kaupunkirakennelautakunta.

1.4 Lainsäädäntöperusta

Valvontaa ohjaava lainsäädäntö koostuu toimialoittain yhdestä tai kahdesta laista ja lukuisista näiden nojalla annetuista asetuksista. Elintarvikevalvontaa ja terveydensuojelulain mukaista valvontaa ohjaavat lisäksi useat EU-säädökset. Myös tupakkalain ja -asetusten taustalla on EU-direktiivi, mutta sen vaatimukset on pantu täytäntöön kansallisilla säädöksillä.

Eläinlääkintähuoltoa ohjaava lainsäädäntö koostuu eläinlääkintähuoltolaista ja useasta asetuksesta.

Elintarvike- ja terveydensuojelulakeihin on valmisteltu kokonaisuudistusta jo pitkään, mutta maakuntaudistuksen kaatumisen myötä kokonaisuudistus jätettiin odottamaan sote- ja

maakuntaudistusten vaikutusta ympäristöterveydenhuollon järjestämiseen. Elintarvikelain uudistuksen yhteydessä sen nojalla annettavien asetusten määrää on myös tavoite karsia. Nykyisin kansallinen elintarvikehygienialainsäädäntö sisältää noin kymmenen eri asetusta, mutta lainsäädäntöuudistuksen jälkeen asetuksia tulee olemaan kolme.

Keskeisimmät toimialoja koskevat säädökset:

Elintarvikevalvonta

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Elintarvikehygieniasetus (EY) N:o 852/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus (EY) N:o 853/2004
- Kehysasetus (EY) N:o 1935/2004
- MMM:n asetus (1367/2011) ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta
- MMM:n asetus (795/2014) laitosten elintarvikehygieniasta
- MMM:n asetus elintarvikkeiden alkutuotannon hygieniasta (1368/2011)

Terveydensuojelu

- Terveydensuojelulaki (763/1994)
 - Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
 - STM:n asetus (545/2015) asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista
 - Vesihuoltolaki (119/2001)
 - STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
 - STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
 - STM:n asetukset (177/2008) ja (354/2008) yleisten uimarantojen ja pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
 - STM:n asetus (315/2002) asetus uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
-

Tupakkavalvonta

- Tupakkalaki (549/2016)
- STM:n asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (593/2016)
- Valtioneuvoston asetus tupakointitiloista (601/2016)

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

- Lääkelaki (395/1987)

Eläinlääkintähuolto

- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- Eläintautilaki (441/2013)
- Eläinsuojelulaki (247/1996)
- Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014)
- Sivutuotelaki (517/2015)

Toimialoja koskevat säädökset löytyvät Finlex-palvelun lisäksi keskusvirastojen verkkosivuilta sekä valvontaohjeista.

Toiminnassa huomioidaan myös Hämeenlinnan kaupunkia ja Hattulan kuntaa koskeva terveydensuojelujärjestys (Ymrala 10.6.2010 § 112). Elintarvikelain 86 §:n mukaisia paikallisia elintarvikemääräyksiä ei ole annettu, koska ulkomyyntiolosuhteissa ei ole sellaisia erityispiirteitä, jotka vaatisivat lainsäädäntöä tarkentavaa sääntelyä.

Lainsäädännön sekä valvontasuunnitelman ja -ohjelmien lisäksi viranhaltijoilla on käytettävissään lukuisia valvontaa ohjaavia ohjeita keskusvirastojen internet- ja ekstranet-sivustoilla, yksikön omassa toimintajärjestelmässä sekä kaupungin yhteisiä toimintaohjeita.

1.5 Ohjelmakauden teema

Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2020–2024 teemaksi on määritetty yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Valtakunnallisessa ohjelmassa teeman edistämiseksi on esitetty seuraavien tavoitteiden toteuttamista:

- arviointi- ja ohjauksikäynnit
- viranomaisyhteistyö
- yhteistyö toimijoiden kanssa
- varautuminen

Valvontayksikkö pyrkii kehittämään valvontakauden kuluessa toimintaa näiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Keskusvirastojen asettamat, ohjelmakauden teemaa tukevat ja valvontaa yhdenmukaistavat painopisteet ovat kuvattuna toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

1.6 Valvontayksikkö

1.6.1 Toimialue ja toimintaympäristö

Hämeenlinnan kaupunki ja Hattulan kunta muodostavat ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen. Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä oli tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 lopussa Hattulassa 9 475 ja Hämeenlinnassa 67 532. Hattulan kunta ostaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Hämeenlinnan kaupungilta. Kunnallisena valvontaviranomaisena toimii Hämeenlinnan kaupungin kaupunkirakennelautakunta, jonka päätöksentekoon Hattulan kunnan edustajat osallistuvat Hattulaa koskevissa asioissa. Valvontaa käytännössä suorittavat viranhaltijat ovat Hämeenlinnan kaupungin kaupunkirakennetoimialan viranomaispalvelujen palveluksessa.

Virka-ajan ulkopuolisessa eläinlääkäripäivystyksessä on yhteistoiminta-aluetta laajempi päivystysalue, johon kuuluvat Hämeenlinnan ja Hattulan lisäksi Hyvinkää, Riihimäki, Loppi, Hausjärvi ja Janakkala.

Valvontayksikkö on maantieteellisesti melko laaja, ja valvontakohteita on erikoistumisen sallimissa rajoissa jaettu tarkastajien kesken myös sijainnin perusteella. Tämä edesauttaa paikallistuntemusta ja tehostaa valvontaa. Suuri osa elintarvikevalvonnan kohteista sijaitsee kantakaupungin alueella, mutta myös entisissä kuntakeskuksissa. Merkittäviä valvontakohteita valvonta-alueella ovat mm. suuri maidonjalostamo, keskisuuri kala-alan laitos sekä suuri ravintolisien valmistaja. Talousvettä toimittava laitos toimittaa talousvettä Hämeenlinnan

kantakaupungin alueelta Hattulan ja litalan kautta Akaaseen asti noin 72 000 henkilölle. Ahveniston uimarannalla käy päivittäin jopa 1000 uimaria.

Hämeenlinnan alueella järjestetään lukuisia suuria yleisötilaisuuksia. Vuosittain järjestettäviä tapahtumia ovat mm. Elomessut, Hämeen keskiaikafestivaali, Hämeen kala- ja herkkumarkkinat, Pellavamarkkinat, Lepaan puutarhapäivät, WanajaFestarit ja toritapahtumat, joihin tulee liikkuvia elintarvikehuoneistoja. Lisäksi Kantolan tapahtumapuisto ja Evon leirialue tarjoavat hyvät mahdollisuudet kertaluonteisille suur tapahtumille (mm. konsertit ja partioleirit), joihin lähes poikkeuksetta liittyy valvontatarvetta.

Tuotantoeläintiloista eniten on nautatiloja, joista suurin osa on suuntautunut maidontuotantoon. Tuotantoeläintilojen määrä on verrattain suuri ottaen huomioon Hämeenlinnan maantieteellisen sijainnin Etelä-Suomessa. Kananmunantuottajia on kaksi ja lammastiloja on muutamia. Ilmoituksenvaraisista kohteista hevostallien ja kenneleiden määrä on useita kymmeniä.

1.6.2 Henkilöstö ja voimavarat

Valvontayksikössä valvontatehtäviä suorittaa yhdeksän ympäristö- ja/tai terveystarkastajaa. Yhden ympäristö- ja terveystarkastajan työpanoksesta 60 % on varattu ympäristönsuojelutehtäviin. Käytännössä käytettävissä olevat resurssit ovat olleet vähäisemmät osa-aikaisuuksien ja muiden poissaolojen vuoksi. Arvio käytettävissä olevista resursseista on esitetty alla olevassa taulukossa (taulukko 1), joka päivitetään vuosittain valvontasuunnitelman tarkistuksen yhteydessä.

Päivitys 2021: Eläinlääkintähuollossa on työskennellyt yksi virkaeläinlääkäri, johtava kunnaneläinlääkäri ja kolme kunnaneläinlääkärinä eli yhteensä viisi eläinlääkärinä. Kaksi praktikoeläinlääkärinä irtisanoutui lokakuun alusta lukien, ja he jatkavat yksityisen vastaanoton pitämistä. Valvontayksikössä on ollut resurssivajetta valvontatehtävissä sekä esimiestehtävissä, ja vapautuneiden virkojen tehtävänkuvia muutetaan siten, että praktiikkaan kohdistetaan resursseja yhteensä yhden henkilötyövuoden verran siten, että molempien virkojen työajasta puolet varataan praktiikkaan. Lisäksi toisesta virasta puolet osoitetaan valvontatehtäviin ja toisesta puolet esimiestehtäviin. Eläinlääkäri toimisi virkavastuullisena esimiehenä kahdeksalle terveystarkastajalle ja neljälle eläinlääkärille. Aiemmin ympäristöjohtaja on toiminut ympäristöterveydenhuollon esimiehenä.

Virkaeläinlääkäri ei tee praktiikkaa, vaan hoitaa pääasiallisesti eläinsuojelutehtäviä sekä eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotannon valvontaa. Valvontatehtäviä hoitaa kolme eläinlääkäriä, mikä mahdollistaa esteellisyysnäkökulman huomioon ottamisen. Ympäristöjohtajan ja hallintosihteerin työpanokset on kohdennettu hallinnollisiin tehtäviin. Taulukon 1 resurssien jakautumisessa on huomioitu viranhaltijoiden muut tehtävät ja jo tiedossa olevat osa-aikaisuudet.

Taulukko 1. Arvio käytettävissä olevista resurssien jakautumisesta vuonna 2021.

Suunnitellut resurssit toimialoittain	Henkilötyövuotta (htv)
Elintarvikevalvonta	3,7
Terveysuojelu	4,1
Tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta	0,6
Eläinlääkintähuolto	4,3
Hallinnolliset tehtävät	1,2
Yhteensä	13,9

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009) edellyttää, että kunnalla tai yhteistoiminta-alueella on käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöstöresurssit tarkoituksen mukaisen työnjaon järjestämiseksi ja erikoistumisen mahdollistamiseksi. Valvontayksikön kokonaisresurssit ovat yhteensä 13,9 henkilötyövuotta, joten yksikön koko täyttää lain vaatimukset, ja erikoistumista on ollut mahdollista toteuttaa.

Käytettävissä olevia resursseja ei voida kokonaisuudessaan kohdistaa suunnitelmalliseen valvontaan, vaan osa resursseista menee muihin tehtäviin. Tehtävien jakautumista toimialoittain kuvataan toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

Eläinlääkäreiden vastualueet ja työnjako on kuvattu tarkemmin taulukossa 2. Resurssit ovat jakautuneet praktiikkaan, maidontuotantotilojen hygieniatarkastuksiin ja muihin virkatehtäviin (4,0 htv) sekä eläinsuojeluun (1 htv).

Taulukko 2. Eläinlääkäreiden vastualueet ja työnjako vuonna 2021.

Virka	Praktiikan vastualue	Työnjako
Johtava kunnaneläinlääkäri	Lammin ja Tuuloksen kaupunginosat	praktikko, maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset, eläinsuojelutehtävät, valmiuseläinlääkäri
Kunnaneläinlääkäri	Hauhon kaupunginosa	praktikko, maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset, Traces-todistukset
Kunnaneläinlääkäri	Hattula, Kanta-Hämeenlinna, Kalvolan ja Rengon kaupunginosat	praktikko, maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset, eläinsuojelutehtävät
Kunnaneläinlääkäri	Hattula, Kanta-Hämeenlinna, Kalvolan ja Rengon kaupunginosat	praktikko, maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset, esimiestehtävät
Virkaeläinlääkäri	koko Hämeenlinna ja Hattula	eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotanto, eläinsuojelutehtävät

Valvontayksikön omien resurssien lisäksi ympäristöterveydenhuolto käyttää tukipalveluita mm. puhtaanapitoon ja tietotekniikkapalveluihin.

1.6.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö täyttää lainsäädännössä asetetut pätevyysvaatimukset. Terveystarkastajat täyttävät elintarvikelaissa ja terveydensuojelulaissa säädetyt pätevyysvaatimukset. Kunnaneläinlääkäriin ja virkaeläinlääkäriin tehtäviin voidaan valita vain henkilö, joka on Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Sijaisena voidaan käyttää opintojen loppuvaiheessa olevaa opiskelijaa, jolla on maa- ja metsätalousministeriön myöntämä määräaikainen praktiikkaoikeus. Pätevyys ja praktiikkaoikeus tarkistetaan aina rekrytoinnin yhteydessä alkuperäisistä todistuksista, myös sijaisten osalta.

Eläinlääkärille säädösten mukaan kuuluvia tehtäviä eivät tee muut kuin edellä mainitun pätevyyden omaavat henkilöt. Kunnaneläinlääkärit luovuttavat lääkkeitä ja tekevät kaikki hoitotoimenpiteet. Valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Jos tällainen valvontatehtävä tulee, se siirretään tehtäväksi toiselle kunnaneläinlääkärille. Kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät kuuluvat kaikille kunnaneläinlääkäreille.

Terveystarkastajien tehtävät on jaettu siten, että osa tekee ainoastaan terveydensuojelulain mukaista valvontaa ja osa elintarvikelain mukaista valvontaa. Tämä mahdollistaa aiempaa paremman perehtymisen omaa tehtäväkenttää koskeviin säädöksiin ja ohjeistuksiin. Palveluasiantuntijalle on osoitettu sekä terveydensuojelulain- että elintarvikelain mukaisia tehtäviä. Tupakkalain mukainen valvonta on jakaantunut sekä elintarvike- että terveydensuojelupalvoille suoritettavaksi muun valvonnan ohessa.

Lakiperusteisen työnjaon lisäksi tarkastajille on osoitettu erityisosaamista vaativia tehtäviä, joiden hallitsemiseksi tarkastajat ovat saaneet syventävää koulutusta. Valvontayksikössä on erityisosaamista seuraaville valvonnan osa-alueille:

- kontaktimateriaalivalvonta
 - epidemiaselvitykset
-

-
- varautumissuunnittelu
 - asunnontarkastukset
 - pakkausmerkinnät ja elintarvikeparanteet
 - ravintolisät
 - talous- ja uimavesien valvonta

Ammattitaidon ylläpitämiseksi ja erityisosaamisen vahvistamiseksi jokaiselle viranhaltijalle laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma. Viranhaltijat pyrkivät valitsemaan yleistä ammattitaitoa ylläpitävien koulutusten lisäksi omaa erikoistumisalaa käsitteleviä koulutuksia tarjonnan mukaan. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston määrääminä eläintautivalmiuskoulutukseen vähintään yhtenä päivänä vuodessa. Terveystyön täydennyskoulutus on osa eläinlääkäreiden pakollista ammatillista täydennyskoulutusta. Koko henkilöstön keskimääräinen koulutuspäivien määrä on vuosittain noin 5 päivää/htv. Toteutuneet koulutuspäivät raportoidaan osana valvonnan vuosiyhteenvetoja. Koulutuspäiviä saattaa kertyä enemmän, jos valvonnassa tai tietojärjestelmissä tapahtuu merkittäviä muutoksia. Suuri osa terveystarkastajien koulutuksista on maksuttomia.

Uuden henkilön perehdyttäminen sisältyy yksikön toimintajärjestelmään. Perehdyttämisen toteutuminen dokumentoidaan seurantalomakkeelle.

1.6.4 Delegoinnit

Päivitys 2021: Hämeenlinnan kaupungin hallintosäännön 28.4.2020 § 22 mukaan toimitella voi siirtää päätösvaltaa toimialansa viranhaltijalle. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoille on delegoitu toimivaltaa kaupunkirakennelautakunnan päätöksen 11.12.2019 § 523, muutettu 5.5.2020 § 80 mukaisesti. Viranhaltijoille on delegoitu toimivaltaa laajasti lainsäädännön sallimissa rajoissa. Hallintosääntö sekä kaupunkirakennelautakunnan päätökset löytyvät Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilta.

1.6.5 Toimintajärjestelmä

Valvontayksikölle on laadittu toimintajärjestelmä, jonka tarkoitus on, että valvontatoimenpiteet tulevat tehdyiksi samoin menettelyin ja yhteisten käytäntöjen mukaisesti riippumatta siitä kuka toimet suorittaa. Toimintajärjestelmän ohjeet ovat tallennettuna on Kehränetissä (intranet).

Toimintajärjestelmää päivitetään aktiivisesti ja sinne on tallennettu kattavasti tietoa yksikön toiminnasta yleisesti sekä kunkin toimialan substanssiasioista. Tässä valvontasuunnitelmassa on useita viittauksia toimintajärjestelmässä oleviin ohjeisiin.

1.6.6 Alueellinen yhteistyö, ohjauskäynnit ja toiminnan kehittäminen

Päivitys 2021: Vuonna 2020 toteutettiin suunnitelman mukaisesti asiakaskysely, jolla kartoitettiin elintarvikealan toimijoiden asiakastyytyväisyyttä, selvitettiin kanavia, joilla toimijat parhaiten tavoitetaan sekä asioita, joista toimijat toivovat tiedotettavan. Sähköpostitiedottaminen nousi selvästi toivotuimmaksi tiedotuskanavaksi, joten sähköpostitiedottamista pyritään lisäämään vuonna 2021. Lähes kaikkien toimijoiden sähköpostiosoitteet on tallennettu valvontatietojärjestelmään, josta ne saadaan poimittua postituslistoihin. Puuttuvia sähköpostiosoitteita pyritään aktiivisesti saattamaan ajan tasalle.

Valvontayksikkö osallistuu alueelliseen yhteistyöhön muiden Kanta- ja Päijät-Hämeen valvontayksiköiden kanssa. Yhteistyöpalavereja pidetään valvontayksiköiden johtajien kesken säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa, ja niissä käydään keskustelua valvonnan alueellisesta yhtenäistämistä sekä käsitellään muita valvontayksiköiden toimintaan liittyviä asioita. Maakuntauudistusvalmistelu siirsi yhteistyön painopistettä valvonnallisista seikoista muun yhteistyön lisäämiseen, eikä yhteisiä valvontaprojekteja ole suunniteltu alkavalle vuodelle. Yhteistyöpalaverissa esiin tulleesta aloitteesta alueelliset ympäristöterveydenhuollon yksiköt ovat yhtenäistäneet valvontasuunnitelmiansa sisältörakenteen.

Aluehallintovirastot toteuttavat kunnallisiin ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköihin suunnattuja arviointi- ja ohjauskäyntejä (AJO-käynti) osana ympäristöterveydenhuollon lakien edellyttämää valvontaa. AJO-käyntejä on toteutettu jo ohjelmakaudella 2015-2019, ja valvontayksikköön tehty käynti syksyllä 2018 kohdistui terveydensuojeluun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja eläinlääkäripalveluiden toimeenpanoon sekä tupakkavalvontaan. Elintarvikevalvonnan AJO-käynnin osuus suoritettiin vuonna 2016. AJO-käynneillä havaittujen korjaustarpeiden johdosta on ryhdytty toimenpiteisiin, ne on viety lautakuntaan tiedoksi ja huomioitu valvontasuunnitelmien päivityksissä

Elintarvikevalvonnan ohjauksikäynnin tuloksena yksikössä otettiin käyttöön yhteistarkastukset, joiden tavoitteena on valvonnan yhtenäistäminen. Käytäntö on todettu hyväksi ja sitä on päätetty laajentaa myös substanssiasioiden ulkopuolelle, valvontayksikön yleisten toimintatapojen yhtenäistämiseksi. Yhteistarkastuksilla pyritään myös lisäämään ja kehittämään tarkastajien välistä yhteistoimintaa, jossa on todettu parannettavaa sosiaalisen pääomakyselyn mukaan.

Terveysvalvonnan palaverieja pidetään kesäkautta lukuun ottamatta säännöllisesti kuukausittain. Näissä palaverieissa käsitellään lähinnä hallinnollisia asioita, ja substanssiasioita käydään läpi tarkastajapalaverieissa, joita pidetään myös kuukausittain.

Päivitys 2021: Koronaepidemian vuoksi palaverit on pidetty pääsääntöisesti Teams-yhteydellä ja myös jatkossa palaverieihin järjestetään aina mahdollisuus osallistua etäyhteydellä. Myös yhteistarkastuksia tehdään epidemiatilanteen niin salliessa.

Myös eläinlääkärit kokoontuvat säännöllisesti kuukausittain kesäkautta lukuun ottamatta.

Yhteistyötä on lisätty myös viranomaispalveluiden sisällä. Vuoden 2018 lopulla järjestettiin koko viranomaispalvelut kattava tapaaminen yhteistyötarpeiden kartoittamiseksi. Työtä sovittiin jatkettavaksi todettujen yhteistyötarpeiden pohjalta, ja ympäristöterveydenhuolto on kokoontunut mm. rakennusvalvonnan kanssa. Kaupunkirakenne toimialalla järjestetään työpaikkakokouksia, joissa käsitellään koko toimialaan liittyviä ajankohtaisia asioita.

Päivitys 2021: Hämeen ELY-keskuksen johdolla on tehty yhteistyötä vesihuollossa. Alueella on toiminut vuodesta 2019 alkaen Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan vesihuollon yhteistyöryhmä, johon kuuluu edustajat Hämeen ELY-keskuksesta, Hämeenlinnan kaupungilta, Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymästä, Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:stä, Janakkalan Vedestä, Janakkalan ja Hattulan kunnista sekä Hämeen liitosta. Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntien alueelle on alettu laatia vuoteen 2030 ulottuvaa haja-asutuksen vesihuollon strategiaa, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2021 loppuun mennessä.

Päivitys 2021: Sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö kehottivat 4.6.2020 kuntien terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomaisia sekä ELY-keskusten vesihuollon valvontaviranomaisia pitämään yllä ajantasaista vesihuollon

tilannekuvaa käynnissä olevan koronavirusepidemian vuoksi. Koronatilanteen vaikutuksia vesihuoltoon selvitettiin huhtikuussa ja tulokset raportoitiin Hämeen ELY-keskukselle.

Selvityksessä tuli ilmi, että Hämeenlinna ja Hattulan alueen talousvettä toimittavilla laitoksilla on nostettu valmiutta ja varauduttu epidemian pitkittymiseen. COVID-19 -tilanne ei aiheuttanut haitallisia vaikutuksia vedenhankintaan eikä jätevesien käsittelyyn. Koronatilanteen pitkittyessä lokakuussa perustettiin Hämeen ELY-keskuksen, Etelä-Suomen aluehallintoviraston sekä Kanta- ja Päijät-Hämeen terveydensuojeluyksiköiden ylimaakunnallinen tilannekuvaryhmä, jonka toiminnan ensisijaisena tavoitteena on varmistua talousvettä toimittavien laitosten alueellisesta tilannekuvasta ja sen muodostamisesta. Ryhmässä käydään läpi yhteenvedot COVID19-tilanteen vaikutuksista vesihuoltolaitosten käytännön toimintaan. Ryhmä tukee taustalla myös viranomaisyhteistyön edelleen syventämistä. Ylimaakullisen tilannekuvaryhmän toimintaa arvioidaan joulukuussa, jolloin päätetään, miten ryhmän toiminta jatkuu vuonna 2021.

Päivitys 2021: Etätöiden yleistymisen asettaa uudenlaisia haasteita yhteistyön ylläpitämiselle.

Toisaalta viranomaispalveluiden sijoittuminen jatkossa fyysisesti samoihin tiloihin saattaa helpottaa yhteistyötä muiden yksiköiden välillä ja avata yhteistyölle uudenlaisia mahdollisuuksia.

1.7 Valvonta

1.7.1 Tietojärjestelmät

Vuoden 2019 alussa otettiin käyttöön valtakunnallinen valvontatietojärjestelmä (vati, ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä), joka korvasi aiemmin käytössä olleen Tarkastaja-ohjelman. Uusi järjestelmä on selainpohjainen, mikä helpottaa ohjelman käyttöä etätyössä. Järjestelmän on myös tarkoitus helpottaa työn suunnittelua, koska siinä on ominaisuus, joka järjestää valvontakohteet joko järjestelmän automaattisesti luoman tarkastustarpeen tai kunnan syöttämän tarkastustarpeen mukaiseen järjestykseen viimeisen suunnitelman mukaisen tarkastuksen perusteella. Lisäksi se on rakennettu vastaamaan mm. nykyisiä raportointitarpeita, joihin vanhassa Tarkastaja-ohjelmassa ei ollut valmiuksia. Samalla luovuttiin Oiva-raporttien julkaisuun käytettävän Tarkkari-sovelluksen sekä valvontatapahtumien selailuun käytettävän Kiikari-sovelluksen käytöstä. Sovelluksissa on edelleen mahdollista selailta vanhoja tapahtumia, mutta sinne ei siirry enää uutta tietoa. Uusi järjestelmä on kaikkien

ympäristöterveydenhuollon viranomaisten yhteiskäytössä oleva palvelukokonaisuus, mikä vähentää tiedonsiirron tarvetta eri järjestelmien välillä.

Tiedonsiirrossa tammikuussa 2019 uuteen valvontatietojärjestelmään siirrettiin vanhasta järjestelmästä valvontakohteet. Tarkastukset ja muut valvontatapahtumat siirrettiin Laariin, josta ne ovat tarvittaessa käytettävissä, mutta hankalakäyttöisen hakutoiminnon vuoksi vanhojen tapahtumien selailuun käytetään edelleen Tarkastaja-ohjelmaa, joka on viranomaispalveluissa vielä eläinlääkintähuollon ja ympäristönsuojelun käytössä.

Päivitys 2021: Vuoden 2020 kuluessa valvontatietojärjestelmän käyttö on vakiintunut, ja suurin osa merkittävistä puutteista on saatu korjattua. Kehitystyötä jatketaan edelleen, ja etenkin suunnittelun ja raportoinnin työkalut vaativat kehitystä, jotta kunnat voivat hyödyntää niitä omassa suunnittelussaan ja raportoinnissaan. Tavoitteena on että, keskusvirastot saavat tarvitsemansa tiedot keskitetystä järjestelmästä, ja manuaalista raportointia tarvittaisiin enää hyvin vähän. Järjestelmään kehitetään edelleen näytetulosten tallentamisen osalta. Näytetulokset pystytään siirtämään laboratorion järjestelmästä valvontatietojärjestelmään. Yleisten uimarantojen vesinäytetulokset raportoidaan jo sähköisesti, mutta ainakin vuoden 2020 ja mahdollisesti myös vuoden 2021 talousvesitulokset raportoidaan edelleen manuaalisesti.

Päivitys 2021: Vatisissa otetaan vuoden 2020 lopulla käyttöön sähköinen asiointipalvelu ilppa, jossa asiakkaat voivat tehdä aluksi terveydensuojelu- ja elintarvikelain mukaisia ilmoituksia uusista kohteista ja ilmoittaa toiminnassa tapahtuneista muutoksista sekä ilmoittaa toiminnan lopettamisesta. Sähköisessä asiointipalvelussa asiakkaat voivat myös tarkastella omia, vatiin tallennettuja tietoja. Mahdollisuus tarkastaa omat tiedot tukee tulevaa vuosilaskutukseen siirtymistä. Toimijat voivat näin oma-aloitteisesti selvittää, minkälaisista toiminnoista heitä tullaan laskuttamaan ja voivat tarvittaessa ilmoittaa viranomaiselle, mikäli tiedot ovat virheelliset tai eivät ole ajan tasalla. Tähän asti laskutus on tapahtunut valvontasuunnitelmassa esitettyjen ja toteutuneiden tarkastusten perusteella, jolloin mahdolliset toiminnan muutokset ovat tulleet ilmi tarkastuskäynnin yhteydessä. Sähköisen järjestelmän käytön odotetaan yleistyvän vuoden 2021 kuluessa.

Ruokavirasto järjestää edelleen säännöllisesti etäyhteyksillä keskustelutilaisuuksia, joissa käydään läpi Vati:n käyttöön liittyviä asioita sekä kehitystarpeita.

Valvontatietojärjestelmään tallennetaan valvontakohteet ja -tapahtumat keskusvirastojen ohjeistuksen mukaisesti. Ohjelma ohjaa kirjaamaan tietyt tapahtumat määrättyllä tavalla, mikä vähentää kirjaamistapojen vaihtelua tarkastajien välillä.

Vati-sovelluksen käyttöönotto tulee vaatimaan myös yksikön toimintaohjeistuksien päivityksiä, mutta päivityksiä ei ole katsottu aiheelliseksi tehdä ennen kuin järjestelmän käyttö rutinoituu, kaikki oleellimmat ominaisuudet on saatu käyttöön ja keskusvirastojen ohjeistus valmistuu.

Vati-sovelluksen lisäksi keskusvirastot keräävät tietoa valvontayksiköistä VYHA-järjestelmän kautta sekä tietoja tupakan vähittäis- ja tukkumyyntikohteista erillisen tupakkarekisterin kautta.

Valvontatietojärjestelmän lisäksi ympäristöterveydenhuollossa käytetään tavanomaisia Hämeenlinnan kaupungin henkilöstö- ja taloushallinnon ohjelmistoja. Opus-järjestelmän käyttöönotto lisäsi asioiden ja asiakirjojen kirjaus- ja tallennustarvetta, koska työn sujuvuuden ja tilastoinnin vuoksi asioita ja asiakirjoja joudutaan tallentamaan myös omaan tietojärjestelmään.

Eläinlääkintähuollossa käytetään kunnan- ja virkaeläinlääkärin työssä tarpeellisia valtakunnallisia rekistereitä, joihin käyttöoikeuksia haetaan ns. Pääsynhallinnan kautta. Maitotilojen hygieniatarkastukset raportoidaan Vati-sovellukseen. Muut viranomaisvalvonnan toimet dokumentoidaan Tarkastaja-ohjelmaan, josta voidaan tulostaa tarvittavat suoriteraportit valitulta ajanjaksolta. Molemmilla kunnaneläinlääkärien yhteisvastaanotoilla on käytössä kaupungin omistama KliniQ-ohjelma. Sen rinnalla käytetään tuotantoeläinpraktiikassa praktikoiden omia ohjelmia. Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi) laajentuu kunnaneläinlääkäreiden käyttöön tulevina vuosina.

1.7.2 Valvonnan maksullisuus

Toimijoilta peritään suunnitelman mukaisesta valvonnasta ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu. Maksu perustuu pääsääntöisesti käytettyyn työaikaan lukuun ottamatta tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin sekä nikotiinivalmisteiden myynnin valvontaa, joista peritään vuosimaksu, jonka ei tarvitse perustua valvonnan todellisiin

kustannuksiin. Laskutuksen ohjeellisina tarkastusaikoina käytetään keskusvirastojen riskiluokitusohjeissa annettuja aikoja. Näistä voidaan kuitenkin perustellusta syystä poiketa.

Suunnitelmalliseen valvontaan luetaan ennalta suunniteltujen tarkastusten lisäksi ennalta suunniteltujen tarkastusten uusintatarkastukset sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvät projektitarkastukset. Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi myös muista toimenpiteistä voidaan periä maksu. Tällaisia ovat esimerkiksi hakemusten ja ilmoitusten käsittely, suunnitelman mukainen näytteenotto sekä määräysten tai kehotusten noudattamisen varmistamiseksi tehtävä valvonta.

Päivitys 2021: Aiemmin toimijanvaihdosilmoitusten käsittely on ollut maksutonta, mutta keskusvirastojen linjauksen mukaisesti myös näistä ilmoituksista on peritty maksu 1.7.2020 lukien. Muutoksesta tiedotettiin kaupungin verkkosivuilla.

Vuositasolla valvontamaksuilla on katettu terveystarkastuksen toimintakuluista hieman yli 40 %. Suuri osa valvontamaksuista kertyy tupakan vähittäismyynnin maksuista. Kokonaisuudessaan toimintakuluja ei saada katettua maksutuotoilla, koska valvontamaksut eivät pääsääntöisesti saa ylittää todellisia kustannuksia, ja työajasta kuluu suuri osa tehtäviin, joista ei voida periä maksua. Ennen tupakkalain uudistusta vuonna 2016 maksutuotoilla katettiin noin 15 % toimintakuluista.

Päivitys 2021: Maakuntaudistuksen yhteydessä suunniteltiin toteutettavaksi terveydensuojelulain muutos ja elintarvikelain kokonaisuudistus, missä laskutus oli tarkoitus muuttaa osittain vuosilaskutusperusteiseksi. Muutos on viivästynyt, mutta elintarvikelain kokonaisuudistus on ollut kesällä lausunnolla, ja sen on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2021. Uuden lain mukaan elintarvikevalvonnan vuosilaskutus otettaisiin käyttöön vuoden 2022 alusta. Terveydensuojelulain mukaisten kohteiden ilmoitusvelvollisuus on aiheuttanut epäselvyyttä kohteiden laskutukseen, eikä terveydensuojelulain muutos ole edennyt elintarvikelain mukaan samassa rytmissä, mutta vuosilaskutus on tarkoitus ottaa käyttöön myös terveydensuojelulain mukaisissa kohteissa vuoden 2022 alussa. Laskutustapamuutos tulee aiheuttamaan päivitystarvetta maksutaksaan ja laskutuskäytäntöihin. Laskutuksen työmäärä tulee lisääntymään huomattavasti, kun valvontamaksut lähetetään kaikille toimijoille, ja tämän lisäksi tehdyistä tarkastuksista laskutetaan kuten ennenkin. Vuosilaskutuksella pyritään turvaamaan

valvontayksiköiden maksutuotot, ja vapauttamaan resursseja tarkastuskäynneiltä ohjaus- ja neuvontatyöhön.

Maksut ja maksuperusteet on esitetty Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveydenhuollon maksutaksassa. Maksutaksa on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 12.3.2018 (§ 26), ja taksa on tullut voimaan 1.4.2018.

1.7.3 Hallinnolliset pakkokeinot

Kunnan valvontaviranomaisella on oikeus käyttää määräyksiä, kielloja ja muita hallinnollisia pakkokeinoja, mikäli ne ovat välttämättömiä toiminnassa havaittujen terveyshaittaa tai -vaaraa aiheuttavien epäkohtien poistamiseksi. Pakkokeinoista säädetään kussakin ympäristöterveydenhuollon toimialan laissa. Terveystoimintalain mukaisissa kunnan antamista kielloista ja määräyksistä säädetään 51 §:ssä ja sen tehostamiseksi asetettavasta uhkasakosta sekä teettämisen ja keskeyttämisen uhkasta 53 §:ssä. Elintarvikelain mukaiset, kunnan käytettävissä olevat pakkokeinot on kuvattu lain 7 luvussa pykälissä 55–61 (§ 60 kumottu 19.12.2019) sekä määräyksen tai kiellon tehostamiseksi asetettava uhkasakko sekä teettämisen ja keskeyttämisen uhka pykälässä 68. Tupakkalain mukaisesti kunnallisella valvontaviranomaisella on käytettävissään 96 §:n mukainen kunnan kiello, 97 §:n mukainen vähittäismyyntiluvan peruuttaminen sekä 105 §:n mukainen uhkasakko ja teettämisen uhka edellä mainittujen pakkokeinojen tehostamiseksi.

Yksikön toimintajärjestelmässä on terveystoimintalain mukaisten pakkokeinojen käytöstä yleinen ohje ja elintarvikelain mukaisista pakkokeinoista on yksityiskohtaisempaa ohjeistusta. Ruokavirasto on laatinut ohjeen hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä (Opas elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa, ohje 3761/04.02.00.01/2020/3). Oiva-järjestelmä on yhtenäistänyt tulkintaa pakkokeinoihin ryhtymisen rajasta.

Pakkokeinojen käyttöä on delegoitu viranhaltijoille Hämeenlinnan kaupungin kaupunkirakennelautakunnan päätöksen mukaisesti ([delegoinnit, luku 1.6.4](#)). Pakkokeinot on delegoitu laajamittaisesti viranhaltijoille, mutta uhkasakko ja teettämisen uhka ovat uhkasakkolain (1113/1990) mukaan viranomaisen asetettavia. Ennen pakkokeinoihin ryhtymistä viranhaltijat käyvät tapauksen läpi ympäristöjohtajan kanssa.

1.8 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat

Elintarvikelaki, terveydensuojelulaki ja tupakkalaki edellyttävät, että valvonta tukeutuu hyväksytyihin laboratorioihin. Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveydenhuolto käyttää valvonnassaan KVVY Tutkimus Oy:n laboratoriota, jonka Ruokavirasto on hyväksynyt elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaiseksi laboratoriksi. KVVY Tutkimus Oy:llä on toimipiste Hämeenlinnassa (Tavastlab), joka pääasiassa ottaa näytteitä vain vastaan, ja näytteet lähetetään ja analysoidaan yrityksen muissa laboratorioissa. Lista hyväksytyistä laboratorioista on Ruokaviraston verkkosivuilla.

Valvontayksiköllä on laboratorion yhteystiedot, mistä henkilökunta on tavoitettavissa myös virkajan ulkopuolella, ja tarvittaessa kiireelliset laboratoriopalvelut ovat saatavilla myös päivystysluontoisesti. Talousveden häiriötilanteisiin liittyvät käytännöt on kuvattu tarkemmin kunnan talousveden häiriötilannesuunnitelmassa. KVVY Tutkimus Oy on hyväksynyt suunnitelmaan kirjatut käytännöt.

Valvontayksikkö ei ole käyttänyt valvonnassaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Sisäilmaselvityksissä kiinteistöstä vastaava taho pääsääntöisesti teettää tarvittavat tutkimukset. Jos ulkopuolisia asiantuntijoita tullaan käyttämään, asiantuntijan valinnassa huomioidaan vaatimukset, jotka on esitetty toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

1.9 Viestintä

Ympäristöpalveluiden toimintajärjestelmässä on kuvaus yksikön viestinnästä. Viestintä voi olla sisäistä, ulkoista tai sidosryhmien ja yhteistyökumppanien välistä. Tehokkaalla viestinnällä pyritään parantamaan valvonnan läpinäkyvyyttä, mutta viestintävelvoite tulee myös lainsäädännöstä.

Kunnan asukkaille tapahtuvasta viestinnästä säädetään kuntalaisissa (410/2015), ja laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) säädetään oikeudesta saada tietoa viranomaisten julkisista asiakirjoista. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännöstä tulee velvoite neuvoa ja tiedottaa toimijoita sekä kuntalaisia. Viestintä on yksi tapa täyttää tätä velvoitetta.

Valvontayksikkö tiedottaa kaupungin verkkosivuilla ympäristöterveydenhuoltoa koskevista ajankohtaisista asioista. Tiedotteita voidaan jakaa myös medialle, ja media julkaisee tiedotteita

kiinnostaviksi arvioimistaan asioista. Normaaliajan viestintää on kuvattu tarkemmin Kehrään tallennetussa ympäristöpalveluiden viestintäsuunnitelmassa. Suunnitelma on päivitetty 17.8.2020.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa kuvataan vuosittain laadittavassa viranomaispalveluiden toimintakertomuksessa, johon on koottu merkittävimmät valvontaa koskevat asiat.

Toimintakertomus julkaistaan Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla ja kaupunkirakennelautakunnalle luottamushenkilöiden portaalissa.

Kuluvan ohjelmakauden yhtenä teemana on yhteistyö, sekä viranomaisten että toimijoiden välillä. Aktiivisella viestinnän kehittämisellä pyritään parantamaan yhteistyötä erityisesti toimijoiden ja muiden vastaavien yhteistyötahojen kanssa. Viranomaisyhteistyötä on painotettu jo edellisellä ohjelmakaudella, ja sen kehittämiseksi on luotu menettelyt, joita toteutetaan edelleen. Vuodelle 2020 tavoitteeksi oli asetettu, että [luvussa 1.5.6](#) (Alueellinen yhteistyö, ohjauksenkäynnit ja toiminnan kehittäminen) esitetystä kyselyssä kartoitettuja kanavia hyödyntäen julkaistaisiin vuonna ainakin yksi tiedote jokaiselta ympäristöterveydenhuollon toimialalta. Aiheita voisivat olla esim. Oiva-tarkastusten painopisterivit, tapahtumamyyntiin liittyvät asiat, talousveden uraani ja tupakkalain jäljitettävyyksivaatimukset. Tiedottamista ja yhteistyötä toimijoiden kanssa pyritään edelleen kehittämään saatujen kokemusten ja palautteen perusteella, ja säännöllisestä tiedottamisesta pyritään muodostamaan vakiintunut toimintatapa. Aiemmin ympäristöpalvelut on tiedottanut säännöllisesti uimavesistä.

Päivitys 2021: Toimijoille järjestettävä kysely viivästyi koronaepidemian vuoksi, ja se saatiin tehtyä vasta loppuvuonna 2020, joten kyselyn tuloksia saadaan hyödynnettyä vasta vuonna 2021, ja vuodelle 2020 asetetut tavoitteet tiedottamisesta siirtyvät vuodelle 2021.

Päivitys 2021: Valvontayksikön viranhaltijat ovat osallistuneet saavutettavuuskoulutuksiin, ja yksikön julkaisemat uudet dokumentit tehdään saavutettaviksi ja vanhoja dokumentteja muutetaan saavutettaviksi sitä mukaa kuin niitä päivitetään.

Vuonna 2019 järjestettiin valvonta-alueen suurimmille toimijoille keskustelutilaisuus kaupungin ja valvontayksikön edustajien kanssa. Tilaisuudessa oli alustuksia sekä toimijoiden että valvonnan puolelta. Tilaisuudesta saatiin hyvää palautetta, ja vastaavia tilaisuuksia on tarkoitus järjestää jatkossakin erilaisille kohderyhmille tarpeen mukaan.

Päivitys 2021: Tilaisuuksia, joihin ihmisiä kutsutaan koolle, ei koronatilanteen vuoksi suunnitella vuodelle 2021. Koronatilanteen helpottaessa tilaisuuksien järjestämismahdollisuutta tarkastellaan uudelleen.

Erilaisia kriisitilanteita varten Hämeenlinnan kaupunki on laatinut erillisen, kaikkia toimialoja koskevan kriisiviestintäsuunnitelman, joka löytyy Kehränetistä. Valvontayksikkö noudattaa tätä kriisiviestintäsuunnitelmaa, mutta sen lisäksi ympäristöterveydenhuollolla on omia tarkennettuja viestintäohjeita esimerkiksi elintarvike- ja talousvesivälitteisten epidemioiden varalle.

Eläintautitilanteessa viestinnästä vastaa ensisijaisesti aluehallintovirasto.

1.10 Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvitystyö

Terveysturvallisuuslaki ja elintarvikelaki velvoittavat valvontayksiköitä laatimaan häiriötilanteisiin varautumista koskevan suunnitelman. Valvontayksikön varautumissuunnitelma sisältää ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteet. Varautumissuunnitelma ja muu varautumiseen liittyvä materiaali on tallennettu Kehränettiin. Kaikki ajantasainen varautumissuunnitteluun liittyvä materiaali on myös tulostettuna sähkö- ja tietojärjestelmäkatkosten, ym. häiriöiden varalle.

Valtioneuvoston asetuksella (1365/2011) säädetään elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä. Valvontayksikön varautumissuunnitelmassa on kuvattu toiminta elintarvike- ja vesivälitteisissä epidemiatilanteissa. Epidemiatilanteita varten on laadittu runsaasti yksityiskohtaista ohjeistusta, jotka on tallennettu toimintajärjestelmään omalle sivustolle (Elintarvike- ja vesivälitteiset epidemiat). Sivustolla on myös Ruokaviraston ohje (1028/1) terveysvaaratilanteisiin, missä on kuvattu myös toiminta takaisinvetotilanteessa. Yhteistoiminta-alueelle on perustettu epidemiaselvitystyöryhmä, jonka kokoonpano, vastuut ja yhteystiedot löytyvät toimintajärjestelmästä. Epidemiaselvitystyöryhmän yhteisille asioille on luotu Teams-työtilaan oma ryhmä, johon kaikki epidemiaselvitystyöryhmän jäsenet kuuluvat. Työtilaa käytetään muistioiden yms. tallennuspaikkana ja epidemiaselvitystilanteessa ajantasaisena tiedonjakokanavana. Työtilassa kaikki selvitystyötä koskeva materiaali saadaan tallennettua samaan paikkaan ja jaettua yhtä aikaa koko selvitystyöryhmälle. Epidemiaselvitystyöryhmä kokoontuu vuosittain ympäristöjohtajan kokoonkutsamana.

Elintarvike-, talousvesi- ja uimavesivälitteisistä epidemioista tehdään ilmoitus Ruokaviraston ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteiseen ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY). Jokaisesta epidemia-ilmoituksesta laaditaan selvitystyön päätyttyä rymy-järjestelmään selvitys-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa epidemiasta. Selvitys-ilmoituksen tekeminen vaatii kirjautumisen järjestelmään. Valvontayksiköllä on yksi yhteinen käyttäjätunnus.

Talousvesivälitteisten epidemioiden selvittelyssä tehdään yhteistyötä sen vesilaitoksen kanssa, jonka alueella epidemiaepäily on havaittu. Toiminta on ohjeistettu ja se löytyy Kehränetistä terveysvalvonnan sivuilta. Talousvesiasetuksen 1352/2015 mukainen kunnan talousveden häiriötilannetilannesuunnitelma on valmistunut vuonna 2017 ja se on viety tiedoksi ympäristö- ja rakennuslautakuntaan. Suunnitelman valmistelussa on tehty yhteistyötä Kanta- ja Päijät-Hämeen terveysvalvontojen, Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen, Etelä-Suomen aluehallintoviraston, Hämeen Ely-keskuksen, Tampereen kaupungin terveysvalvonnan ja alueen talousvettä toimittavien laitosten kanssa. Talousveden häiriötilannetilannesuunnitelma päivitetään vuosittain ja päivitystarve otetaan huomioon ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa laadittaessa. Talousvettä toimittavien laitosten tarkastuksilla verrataan Hämeenlinnan kaupungin ja laitosten häiriötilannesuunnitelmia sekä sovitetaan yhteen toimintatapoja. Vuonna 2020 laadittiin Hämeenlinnan viranomaispalveluiden toimeksiantona opinnäytetyö otsikolla Kanta-Hämeen terveysvalvontojen sekä HS-Veden talousveden häiriötilannesuunnitelmien vertailu. Opinnäytetyötä tullaan käyttämään, kun talousveden häiriötilannesuunnitelma seuraavan kerran päivitetään alkuvuonna 2021.

Talousveden häiriötilanteet tulevat viranomaispalveluiden tietoon poikkeavina näytetuloksina tai talousvettä toimittavien laitosten, viranomaisten tai kuluttajien yhteydenottoina. Tilanteissa toimitaan talousveden häiriötilannetilannesuunnitelmaan laadittujen toimintakorttien mukaisesti. Tilannearvion jälkeen päätetään mahdolliset toimenpiteet. Toimenpiteet aloitetaan välittömästi, jos kyseessä on talousveden mikrobiologinen saastuminen tai muu tilanne, jonka voidaan arvioida aiheuttavan talousveden kuluttajille terveyshaittaa. Tilanteesta informoidaan talousvettä toimittavaa laitosta, epidemioiden selvitystyöryhmää, kuluttajia sekä tarvittaessa Hämeenlinnan ja Hattulan johtoryhmiä. Terveysvalvonta päättää muun muassa desinfiointin aloittamisesta,

keittokehotuksen antamisesta ja arvioi tehtyjen toimenpiteiden riittävyyttä yhteistyössä epidemioiden selvitystyöryhmän kanssa. Ympäristöjohtaja tai epidemioiden selvitystyöryhmä päättävät määräysten purkamisesta, kun tilanteen normalisoituminen on varmistettu riittävällä näytteenotolla. Häiriötilanteen kaikissa vaiheissa viestitään aktiivisesti. Häiriötilanteesta laaditaan selvitysilmoitus, jonka kautta tieto välittyy terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Talousveden häiriötilanteen jälkeen arvioidaan olemassa olevat suunnitelmat, joita päivitetään tarvittaessa.

Talousarviossa ei ole erikseen varattu määrärahoja häiriötilanteita varten, mutta tarvittaessa näytetutkimusten aiheuttamat kustannukset pystytään kattamaan.

Eläinlääkintähuollon erityistilannevalmius on selostettu [luvussa 5.1.4](#).

2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

Kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma on laadittu siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää ilmoitettujen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen säännöllisen valvonnan, kontaktimateriaalivalvonnan sekä alkutuotantopaikkojen valvonnan.

Ruokaviraston laatima Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) tulee ottaa huomioon kunnan elintarvikevalvontasuunnitelman laatimisessa. VASU on laadittu koko elintarvikeketjulle, ja se koskee useita eri viranomaisia, joten sen ohjaava vaikutus ei ole yhtä selkeä kuin muissa toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa. Aiemmin Evira oli julkaissut erillisen ohjeen kunnan elintarvikevalvontasuunnitelmasta, mutta ohje ei ole enää käytettävissä.

Päivitys 2021: Ruokavirasto on uudistamassa ohjetta kunnan elintarvikevalvontasuunnitelmasta, ja ohjeluonnos on kommentoitavana tätä suunnitelmaa päivitettäessä. Ohje on tarkoitus saada käyttöön syksyllä 2021, jolloin se olisi käytössä vuoden 2022 päivitykseen.

Ruokavirasto ohjaa kunnallista elintarvikevalvontaa. Ruokavirasto on laatinut kunnallisten viranhaltijoiden toiminnan ohjaamiseksi lukuisia ohjeita, jotka sisältävät keskusviraston näkemyksiä lainsäädännön tulkinnoista. Ohjeilla pyritään helpottamaan lainsäädännön tulkintaa ja

yhtenäistämään valvontaa valtakunnallisesti. Ohjeet ovat Ruokaviraston verkkosivuilla myös toimijoiden käytettävissä. Näiden lisäksi Ruokaviraston ekstranettiin (Pikantti) on tallennettu viranomaiskäyttöön laadittuja malliasiakirjoja ja muuta valvontaa ohjaavaa aineistoa. Valvontayksikön omat ohjeet mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä on tallennettu Kehranettiin yksikön toimintajärjestelmään. Toimintajärjestelmään on tallennettu myös kattavasti muuta valvontaa ohjaavaa materiaalia, mm. tarkastajien sähköpostitse saatuja Ruokaviraston tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta.

Päivitys 2021: Uuden elintarvikelain on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2021. Valvonnan näkökulmasta merkittäviä muutoksia tulevat olemaan nykyisiä pakkokeinoja täydentävä, sakkoon rinnastettava seuraamusmaksu, joka voi olla 300–5000 €:n suuruinen sekä valvonnan vuosimaksun käyttöönotto, jonka on tarkoitus tapahtua vuoden 2022 alusta. Elintarvikelain uudistuksen yhteydessä tullaan uusimaan myös lain nojalla annetut asetukset. Elintarvikelain uudistuksessa tullaan huomioimaan myös uuden valvonta-asetuksen ((EU) 2017/625) edellyttämät muutokset.

Vuoden 2020 alussa voimaan tullessa elintarvikelain muutoksessa säädettiin mm. petosten torjuntaan liittyvän yhteistyön lisäämisestä, ensisaapumisvalvonnan siirtämisestä kunnallisten valvontayksiköiden tehtäväksi, kotirauhan piiriin kuuluvien huoneistojen valvomisesta sekä toimijoiden omavalvontavelvoitteista. Muutosten vaikutuksista on kuvattu tarkemmin seuraavissa luvuissa.

2.1 Ilmoitetut ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot

Valtaosa elintarvikevalvonnan piiriin kuuluvista huoneistoista on ilmoitettuja elintarvikehuoneistoja. Tällaisia ovat esimerkiksi myymälät, tukut, ravintolat ja muut tarjoilupaikat, sekä muita kuin eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät valmistuspaikat. Hyväksynnän vaativia huoneistoja ovat eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät huoneistot eli laitokset. Ilmoitus- ja hakemuskäsittely on ohjeistettu toimintajärjestelmässä. Laitoksia hyväksyttäessä huomioidaan myös Ruokaviraston laatima ohjeistus. Ilmoitettujen huoneistojen vaatimusten soveltamisesta ohjeistetaan Ruokaviraston ohjeessa ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (ohje 16025/6). Yleensä edellytysten täyttymistä päästään kuitenkin arvioimaan vasta toiminnan alettua, koska ennakkotarkastuksista on luovuttu.

Hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin tehdään tarkastus ennen huoneiston hyväksymistä ja toiminnan aloittamista, mutta ilmoitettuihin huoneistoihin tehdään tarkastus ennen toiminnan aloittamista ainoastaan silloin, kun ilmoituksen tai muun seikan perusteella on syytä epäillä, että elintarviketurvallisuus saattaa vaarantua.

Toimijan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle toiminnan keskeyttämisestä, lopettamisesta, toiminnan olennaisesta muutoksesta sekä toiminnanharjoittajan vaihdoksesta.

Hyvin pienimuotoiset ja vähäriskiseksi arvioidut elintarvikehuoneistot eivät kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Ruokaviraston tulkinnan mukaan mm. pienet kodinomaiset valmistuskeittiöt, esim. perhekotien keittiöt, joissa asukkaat osallistuvat ruoan valmistukseen, ja jotka ovat osa asukkaiden asuintiloja, eivät ole ilmoitettavia elintarvikehuoneistoja. Valvontayksikön oman riskinarvioinnin mukaan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävät enintään 10 hengelle ruokaa valmistavat kodinomaiset keittiöt. Tarjoilukeittiöistä ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävät pienet päiväkotien ja palvelukotien ryhmäkeittiöt tai vastaavat, joihin ruoka toimitetaan kohteen välittömästä läheisyydestä joko saman toimijan keittiöltä tai laajamittaista keskuskeittiötoimintaa harjoittavan toimijan keittiöltä. Elintarvikehuoneiston jättäminen ilmoitusmenettelyn ulkopuolelle vaatii lähes aina tapauskohtaista arviointia.

2.1.1 Kotirauhan piiriin kuuluva elintarvikehuoneisto

Ilmoitettu elintarvikehuoneisto on mahdollista perustaa myös kotiin. Kotirauhan piirissä sijaitsevan huoneiston ja sen toiminnan vaatimukseen sovelletaan lainsäädäntöä kuten muihinkin huoneistoihin, mutta poikkeuksena on ollut, ettei kotona sijaitsevaan huoneistoon tehdä tarkastuskäyntiä. Kohteet kuuluvat kuitenkin säännöllisen valvonnan piiriin, mutta tarkastukset on tehty asiakirjatarkastuksina ja toimijaa haastatteleamalla. Uusi valvonta-asetus (EU 625/2017) edellyttää, että valvontaviranomaisella on oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijoiden tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Päivitys 2021: Valvonta-asetuksen edellyttämä, elintarvikelakiin tehty muutos mahdollistaa tarkastuskäynnin nykyisin myös kotona sijaitsevaan huoneistoon. Aiemmin kotona sijaitsevien

huoneistojen asiakirjatarkastuksina tehdyistä tarkastuksista ei ole muodostunut Oiva-raporttia, mutta jatkossa myös näiden kohteiden tarkastukset tullevat Oiva-arvioinnin piiriin.

2.2 Kontaktimateriaalitoimijat

Kontaktimateriaaleilla tarkoitetaan elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvia materiaaleja, mm. pakkausmateriaaleja, työvälineitä ja laitteita. Kontaktimateriaalialan toimijoita ovat valmistajat, maahantuojat ja markkinoijat. Kontaktimateriaalivalvontaa suoritetaan myös elintarvikehuoneistoissa osana suunnitelmallista valvontaa, mutta näitä kohteita ei ole rekisteröity erikseen kontaktimateriaalialan toimijoiksi.

Kontaktimateriaalialan toimijat tekevät valvontaviranomaiselle toiminnastaan ilmoituksen ja kohde merkitään valvontatietojärjestelmään. Kohteisiin tehdään riskinarvioinnin mukaisesti valvontakäyntejä. Kontaktimateriaalitoimijoiden tarkastuksia on ohjeistettu Ruokaviraston ohjeessa (17018/6). Kontaktimateriaalitoimijoiden tarkastusten tulokset tallennetaan valvontatietojärjestelmään samoin kuin elintarvikevalvontakohteiden, mutta kontaktimateriaalitoimijoiden tarkastuksista ei muodostu julkista Oiva-raporttia.

Päivitys 2021: Kontaktimateriaalitoimijoiden luokittelua on selkeytetty vati-järjestelmässä. Aiemmin toimijat luokiteltiin materiaalin mukaisesti, mutta uusi luokittelu perustuu toimintaan, joita on kolme: valmistus ja jatkojalostus, maahantuonti sekä jakelu tai markkinointi. Tarkemmat ominaisuustiedot kirjataan toiminnan tietoihin. Ruokaviraston kanssa on sovittu, että vanhojen kohteiden tiedot päivitetään järjestelmään marraskuun 2020 loppuun mennessä. Päivitetyssä riskiluokitusohjeessa (10503/4) kontaktimateriaalitoimijat on jaettu kolmeen eri kokoluokkaan ja kahteen toimintaluokkaan, joiden tarkastustiheys vaihtelee välillä 0,35–1 krt/vuosi.

2.3 Alkutuotanto

Alkutuotantopaikat kuuluvat elintarvikevalvonnan piiriin ja toimijoille on asetettu lainsäädännössä rekisteröitymisvelvoite, joka koskee eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikkia alkutuotannon toimijoita. Alkutuotantopaikkoja ei ole aiemmin viety järjestelmällisesti valvontatietojärjestelmään, mutta ennen Vati-sovelluksen käyttöönottoa tiedot pyrittiin saamaan ajan tasalle, jotta ne siirtyisivät oikein uuteen järjestelmään.

Alkutuotantopaikkojen valvonnassa ja valvontatarpeen määrittämisessä käytetään Ruokaviraston ohjetta alkutuotannon elintarvikevalvonnasta ja riskinarvioinnista (ohje 10507/1).

Alkutuotantopaikkojen tarkastuksille on Vati:ssa A,C,D -tarkastuslomake, tarkastuksista muodostuu Oiva-raportti, mutta sitä ei julkaista Oivahymy-verkkosivuilla. Tarkastuslomakkeen käyttöä varten on laadittu erilliset arviointiohjeet, jotka löytyvät Ruokaviraston verkkosivuilta, ja ovat myös toimijoiden käytettävissä.

Alkutuotantopaikkojen säännöllistä valvontaa ollaan asteittain laajentamassa maitohygieniatarkastuksista myös muiden alkutuotantopaikkojen tarkastuksiin. Kasvipöytäisten tuotteiden alkutuotantopaikkojen riskinarvioinnin mukainen tarkastusmäärä on arvio, koska vasta tarkastuksen jälkeen toiminnasta saadaan riittävän kattavaa tietoa, jotta kohdekohtainen riskiluokitus voidaan tehdä luotettavasti. Vuodelle 2020 oli suunniteltu 30 tarkastusta kasvien alkutuotantopaikkoihin. Suunniteltu tarkastusmäärä tulee olemaan vuonna 2021 samaa suuruusluokkaa, mikä vastaa noin viidesosaa arvioidusta tarkastustarpeesta.

Alkutuotantopaikkoihin suunnitellut tarkastukset on esitetty liitteen 1 taulukossa.

Maitohygieniatarkastukset ovat kuuluneet virkaeläinlääkärin tehtäväkuvaan, mutta tarkastuksia ei ole saatu tehtyä muiden tehtävien ohessa suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2019 tilannetta koitettiin helpottaa osoittamalla osa maitotilojen hygieniatarkastuksista praktikkoeläinlääkäreille.

Päivitys 2021: Eläinlääkintähuollossa tapahtuneiden henkilöstömuutosten yhteydessä eläinlääkäreiden tehtäväkuvia muutetaan ja resursseja kohdennetaan aiempaa enemmän valvontaan.

Tavoitteena on valvonnan kehittäminen ja työnjaon tarkentaminen. Työnjaon muutoksista kerrotaan tarkemmin eläinlääkintähuollon suunnitelmassa [luvussa 5.1.1](#) Valvonnan suunnitelma ja painopisteet.

2.4 Ensisaapumisvalvonta / sisämarkkinatuonti

Ensisaapumisvalvonnalla tarkoitettiin muista EU-maista Suomeen toimitettavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikevalvontaa. Ensisaapumisvalvonnan tarkoituksena on turvata kyseisten elintarvikkeiden hygieeninen laatu sekä estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Päivitys 2021: Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen on aiemmin ollut Ruokaviraston vastuulla, mutta vuonna 2020 voimaan tulleella elintarvikelain muutoksella ensisaapumisvalvonta osoitettiin kuntien vastuulle ja ensisaapumisvalvonta -termistä luovuttiin ja otettiin käyttöön käsite ”eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti”. Nykyisin sisämarkkinatuonti kuuluu osaksi Oiva-valvontaa. Tuontikohteiden kirjaaminen vati-järjestelmään poikkeaa hieman aiemmasta, jolloin tuonti- ja vienti kirjattiin nk. ominaisuustietoihin, mutta nykyisin sisämarkkinatuontia harjoittaville kohteille perustetaan muun toiminnan rinnalle erillinen toiminta. Valvonnan siirtyminen kuntaan työllistää paitsi kiinteiden elintarvikehuoneistojen valvonnassa, mutta myös ulkomyyntitapahtumissa, joissa useat toimijat harjoittavat sisämarkkinatuontia. Ruokavirasto on luvannut toimittaa tiedot ensisaapumistoimijoista kuntiin.

2.5 Tilapäistapahtumat

Tilapäistapahtumia valvotaan riskiperusteisesti päivystysvuorossa olevan terveystarkastajan arvion mukaan. Päivystysvuoroista on laadittu kiertävä lista, ja koska tapahtumat ajoittuvat useimmiten viikonlopuille, hoitaa päivystävä tarkastaja tapahtumavalvonnan. Tapahtumajärjestäjältä pyydetään ilmoitus suuresta yleisötilaisuudesta ja listaus tapahtumaan osallistuvista elintarvikemyyjistä.

Suuri osa tilapäistapahtumista toistuu vuosittain ja tapahtumiin saapuvat samat toimijat. Tämä helpottaa riskinarviointia ja valvontaa voidaan kohdistaa niihin toimijoihin, joiden toiminnassa on havaittu puutteita. Nykyisin liikkuvien elintarvikehuoneistojen kohde- ja valvontatiedot saadaan Vatista.

Osa tapahtumajärjestäjistä järjestää viranomaispalaverin hyvissä ajoin ennen varsinaista tapahtumaa. Vaikka itse tapahtumaa ei katsottaisi tarpeelliseksi tarkastaa, on viranomaispalaveriin pyritty aina osallistumaan.

2.6 Tarkastusten määrittely ja sisältö

Tarkastuksen tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Tavoitteena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto

on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan sekä suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta. Kuluttajan suojelun lisäksi valvonnalla pyritään varmistamaan kaikille elintarvikealan toimijoille yhtäläiset liiketoimintamahdollisuudet toteuttamalla valvontaa yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti. Tavoitteiden saavuttamisessa toimijoiden ohjauksella ja neuvonnalla on merkittävä rooli, mitä on enenevässä määrin alettu korostaa osana tarkastajan työtä.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Oiva-tarkastuksista tarkastuskertomus sekä Oiva-raportti muodostuvat Vati-sovellukseen kirjatuista tiedoista. Oiva-järjestelmä on Ruokaviraston määräämä tapa valvontatietojen julkistamisesta (Ruokaviraston määräys 30.03.2016 2074/0900/2016). Tarjoilupaikat ja myymälät ovat kuuluneet Oiva-järjestelmään 1.5.2013 lukien, ja vuoden 2015 alusta järjestelmän piiriin tulivat muut ilmoitetut elintarvikehuoneistot. Laitokset tulivat mukaan Oivaan 1.5.2015. Vuoden 2016 alusta lukien myös asiakirjatarkastuksista on muodostunut Oiva-raportti, joka mahdollistaa esimerkiksi uusintatarkastuksen tekemisen asiakirjatarkastuksena. Nykyisin myös valvontasuunnitelman mukaisista projektitarkastuksista muodostuu Oiva-raportti.

Suunnitelman mukaisella tarkastuksella tarkastettavat Oiva-rivit valitaan kohteen toiminnasta johtuvien ja valvontatietoihin perustuvien riskien mukaisesti käyttäen hyväksi Ruokaviraston ohjetta elintarvikehuoneiston riskiperusteisesta valvonnasta (Ruokaviraston ohje 16044/1). Lisäksi tarkastetaan soveltuvin osin kyseiselle vuodelle asetetut painopisterivit (ks. 2.9 Painopisteet ja projektit). Ensimmäisellä suunnitelman mukaisella tarkastuksella sekä toimijanvaihdoksen jälkeisellä tarkastuksella arvioidaan pääsääntöisesti omavalvonnan yleinen vaatimustenmukaisuus sekä tilojen ja välineiden soveltuvuus, riittävyys ja kunnossapito.

Ruokavirasto on laatinut ohjeistusta Oiva-tarkastuksiin. Arviointiohjeet löytyvät www.oivahymy.fi -sivustolta, ja muuta valvontaan liittyvää ohjeistusta löytyy Pikantista sekä Ruokaviraston verkkosivuilta.

Ilmoitettujen huoneistojen tarkastuksilla käytetään apuna lisäksi Ruokaviraston laatimaa ohjetta ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (16025/6). Valvonnan avuksi ja

yhtenäistämiseksi on laadittu Oiva-ohjeita kattavampia ohjeita mm. pakkausmerkintöjen, kontaktimateriaalien, ravitsemus- ja terveystuotteiden ja elintarvikeparanteiden valvontaan. Valvontaohjeet löytyvät Ruokaviraston verkkosivuilta, ja ovat siellä myös toimijoiden käytettävissä.

Ruokaviraston riskiluokitusohjeessa osa kohteista sijoittuu nk. 0-luokkaan, jotka kuuluvat ilmoitusmenettelyn piiriin, mutta joihin ei niiden toiminnan vähäriskisyyden vuoksi kohdisteta suunnitelmallista valvontaa. Tällaisiin kohteisiin tehdään tarkastus toiminnan alussa, mutta tarkastuksesta ei muodosteta Oiva-raporttia. Jatkossa valvontaa suoritetaan tarvittaessa, esim. asiakasyhteydenottojen perusteella. Tällaisia kohteita ovat tietyin edellytyksin esim. apteekit ja kuntosalit sekä pubit. Mikäli pubissa ruokatarjoilu on laajuudeltaan valvontaa vaativaa, luokitellaan se ravintolaksi tai muuksi säännöllisen valvonnan kohteeksi. Myös muut 0-luokan kohteet voidaan riskiperusteisesti siirtää suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Päivitys 2021: Ruoka-aputoimijat ovat myös aiemmin kuuluneet ilmoitusmenettelyn piiriin, mutta niihin ei ole tehty ilmoituksen jälkeistä tarkastusta. Uuden riskiluokitusohjeen (10503/4) mukaisesti sellaisiin ruoka-apukohteisiin, joiden toimintaan kuuluu helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä tai jakamista, tehdään ensimmäinen tarkastus. Muita ruoka-aputoimijoita valvontaan ilmoitusten ja valitusten perusteella. Ruoka-aputoimijoille on myönnetty tiettyjä helpotuksia, joista kerrotaan tarkemmin ruoka-aputoimintaa laaditussa ohjeessa (Ruokaviraston ohje 16035/2).

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi valvontakohteisiin tehdään tarkastuksia ilmoitusten perusteella, jolloin tarkastus kohdistetaan ilmoituksessa esiin tulleisiin epäkohtiin. Ruokamyrkytys- tai epidemiaepäilytarkastuksella joudutaan yleensä tarkastamaan kohteen toimintaa melko laajalaisesti kiinnittäen huomiota mm. kohteen yleiseen hygieniaan, hygieenisiin työskentelytapoihin sekä omavalvonnan toimivuuteen.

2.7 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Valvonnan vaikuttavuutta edistetään valvonnan riskiperusteisella kohdentamisella. Valvontaa suunnataan sellaisiin kohteisiin, joissa riski on suurin, huomioiden toiminnan laatu ja laajuus, vaaralle mahdollisesti altistuvien kuluttajien määrä, vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys sekä aiemmat valvonnan tulokset. Tarkastustiheys määritetään riskinarviointiin

perustuen. Kohteiden riskiluokituksessa käytetään joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta Ruokaviraston ohjetta elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä (ohje 10503/4), ja ohjeen liitteessä esitetyjä tarkastustiheyssuosituksia on käytetty tarkastussuunnitelmien (liite 1) laatimisessa. Tarkastustiheydet tallennetaan myös vati-sovellukseen, mutta ne eivät kaikilta osin ole vielä ajan tasalla. Järjestelmä antaa automaattisesti alustavan tarkastusmäärän, mutta järjestelmän luvussa ei ole kaikilta osin huomioitu riskiluokitusohjetta, ja lukuja joudutaan korjaamaan manuaalisesti.

Ruokaviraston ohjeesta poiketen voidaan kohteen valvontahistoria huomioiden tarkastustiheyttä laskea yksittäisistä B-arvosanoista huolimatta, mikäli puutteet ovat olleet sellaisia, että ne eivät heikennä elintarviketurvallisuuksi ja toimija on ryhtynyt viipymättä toimenpiteisiin puutteen korjaamiseksi. Lisäksi Ruokaviraston ohjeesta poiketen tarkasteluajankohtana käytetään seuraavan vuoden valvontasuunnitelman laatimisajankohtaa eikä tarkastusmäärää muuteta kesken kalenterivuoden.

Päivitys 2021: Aiemmin Ruokavirasto tulkitsi valvontasuunnitelman mukaisen tarkastuksen johdosta tehdyn uusintatarkastuksen alkuperäisen suunnitelmallisen tarkastuksen veroiseksi niin, että seuraavan suunnitelmallisen tarkastuksen ajankohta laskettiin viimeisestä uusintatarkastuksesta. Valvontayksikössä todettiin, ettei uusintatarkastus korvaa varsinaista tarkastussuunnitelman mukaista tarkastusta, ja joissakin tapauksissa poikettiin riskiperusteisesti valtakunnallisesta ohjeistuksesta, eikä uusintatarkastusta huomioitu tarkastussuunnitelmissa. Nykyisin Vati-järjestelmän automaattinen työjono on määritetty siten, ettei uusintatarkastuksia enää huomioida seuraavan suunnitelmallisen tarkastusajankohdan laskennassa, joten valvontayksikkö ei tältä osin poikkea enää valtakunnallisesta linjasta.

Liitteessä 1 on esitetty valvontasuunnitelman laatimishetkellä aktiivisten valvontakohteiden lukumäärät, riskinarvioinnin mukainen kohdetyyppikohtainen tarkastustarve sekä käytettävissä olevien resurssien mukaiset tarkastusmäärät. Taulukossa esitetyissä luvuissa ei ole huomioitu suunnitelman mukaisia uusintatarkastuksia, uusien kohteiden ensimmäisiä tarkastuksia eikä toimijanvaihdosten jälkeisiä tarkastuksia. Uusintatarkastuksia on noin 5 % suunnitelman mukaisista tarkastuksista, ja resurssien mukaisissa suunnitelmissa on huomioitu, että

uusintatarkastukset saadaan tehtyä. Uusien kohteiden ja toimijanvaihdosten jälkeisten tarkastusten määrästä vuositasolla ei ole tilastotietoa, joten käytännössä nämä tarkastukset korvaavat osittain tarkastussuunnitelmiin kirjattuja tarkastuksia. Tarvittaessa valvontaa suunnataan edelleen suuririskisimpiin kohteisiin ja harkinnan mukaan pieniriskisimpien kohteiden tai loppuvuodelle suunniteltuja tarkastuksia voidaan siirtää seuraavalle vuodelle.

Tarkastussuunnitelma saadaan osittain valmiina Vati:sta, joka muodostaa työjonon riskinarvioinnin mukaisen tarkastustiheyden ja edellisen suunnitelman mukaisen tarkastuksen perusteella. Tätä suunnitelmaa laadittaessa kaikki kohteet eivät näy työjonossa, ja kohteista joudutaan pitämään erillistä excel-kirjanpitoja varmistamaan, ettei kohteita jää pois valvonnan piiristä. Tavoitteena on, että tarkastusmäärät sekä kohteiden tarkastusajankohdat saataisiin poimittua Vati-sovelluksesta.

Uusiin ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluviin elintarvikehuoneistoihin tehtävän ensimmäisen tarkastuksen ajankohta määräytyy toiminnan alustavan riskinarvioinnin perusteella.

Tarkastusajankohdan määrittämisessä käytetään ohjeellisesti taulukossa 3 esitettyjä aikoja. Myös toimijanvaihdosten jälkeen tarkastus pyritään tekemään taulukon 3 mukaisesti, jotta varmistutaan, että toimijalla on riittävä oma-valvontaohjeistus toiminnan riskien hallitsemiseksi, ja että kohde saa Oiva-raportin kohtuullisessa ajassa. Toimijanvaihdoksen jälkeistä tarkastusta voidaan siirtää, mikäli kohteen vastuuhenkilöt eivät toimijanvaihdoksen yhteydessä vaihdu eikä edellisestä tarkastuksesta ole pitkä aika. Valvontaa tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta, mutta ilmoitettujen huoneistojen ensimmäinen ennalta suunniteltu tarkastus voidaan sopia toimijan kanssa etukäteen, jotta toimijalla on mahdollisuus olla tarkastuksella läsnä.

Päivitys 2021: Koronaepidemian aikana Ruokaviraston on ohjeistanut, että tarkastukset voidaan poikkeuksellisesti sopia etukäteen, jotta ajankohta voidaan valita niin, että lähikontaktit jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Taulukko 3. Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen ensimmäisen tarkastuksen ohjeellinen ajankohta.

Elintarvikehuoneistotyyppi	Tarkastuksen ajankohta
Elintarvikehuoneistossa valmistetaan, myydään, tarjoillaan, säilytetään, kuljetetaan tai muuten käsitellään pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita tai huoneistossa valmistetaan elintarvikkeita, jotka on tarkoitettu erityisryhmille.	Kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta
Elintarvikehuoneistossa valmistetaan, myydään, tarjoillaan, säilytetään, kuljetetaan tai muuten käsitellään pakkaamattomia ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita tai säilytetään, kuljetetaan ja myydään pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita.	Kolmen kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta
Elintarvikehuoneistossa myydään, säilytetään tai muuten käsitellään ainoastaan pakattuja elintarvikkeita, jotka eivät säilykseen vaadi kylmä- tai kuumasäilytystä.	Kuuden kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta

Liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastustiheyksiin ei ole erillistä ohjetta, vaan ne tulisi tarkastaa saman riskiluokitusohjeen mukaisesti kuin vastaavat kiinteät huoneistot huomioiden kuitenkin toiminnan tyyppillinen kausiluonteisuus, joka vähentää tarkastustarvetta. Liikkuvat elintarvikehuoneistot eivät välttämättä harjoita elintarvikehuoneistotoimintaa suunnitelmallisesta valvonnasta vastaavassa kunnassa (kunta, johon elintarvikehuoneistoilmoitus on tehty), jolloin näihin kohteisiin ei saada tehtyä tarkastuksia suunnitellulla tavalla. Liikkuvat huoneistot on jätetty pois tarkastussuunnitelmista, ja niihin tehdään tarkastuksia mahdollisuuksien ja riskinarvioinnin mukaan. Riskinarviointiin perustuen tarkastus voidaan tehdä myös sellaiseen liikkuvaan

elintarvikehuoneistoon, joka on tehnyt ilmoituksen toiseen valvontayksikköön, mutta toimii tällä valvonta-alueella.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika vaihtelee toiminnan luonteen ja laajuuden mukaan. Keskimääräiset tarkastusajat on esitetty riskiluokitustaulukoissa (Ruokaviraston ohje 10503/4). Näistä ajoista voidaan poiketa, mikäli tarkastus kohteessa vie keskimääräistä enemmän aikaa, esim. jos puutteita on paljon tai omavalvontadokumenttien etsimiseen tai muuhun tarkastettaviin asioihin liittyvään selvittämiseen menee poikkeuksellisen paljon aikaa.

Tarkastukseen voi kulua enemmän aikaa myös silloin, kun tarkastettavana on huomattavan monta Oiva-riviä. Toimijan neuvomisesta johtuva tarkastusajan pidentyminen ei vaikuta tarkastuksesta perittävään maksuun, koska neuvonta on maksutonta. Tarkastukseen käytetyn ajan lisäksi myös ohjeellista tarkastustiheyttä voidaan muuttaa, mikäli siihen on perusteltu syy. Perustelut poikkeavalle tarkastustiheydelle kirjataan valvontatietojärjestelmään kohteen tietoihin.

2.8 Näytteenotto

Valvontasuunnitelman liitteenä olevassa elintarvikehuoneistojen näytteenottosuunnitelmassa (liite 2) on määritetty kohteen omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi otettavat näytteet. Näytteenottosuunnitelma voisi sisältää myös valvontayksikön omiin valvontaprojekteihin sisältyviä näytteitä. Valtakunnallisiin valvontaprojekteihin liittyvät näytteet on kuvattu luvussa painopisteet ja projektit ([luku 2.9](#)) Sellaiset näytteet, jotka on kohdistettu riskiperusteisesti ja sisältyvät näytteenottosuunnitelmaan, ovat toimijan kustannettavia. Omavalvonnan toimivuuden arvioimiseksi määrätyt viranomaisnäytteet perustuvat pääsääntöisesti mikrobikriteeriasetukseen ((EY) N:ro 2073/2005) ja Ruokaviraston laatimaan mikrobikriteeriasetuksen sovellusohjeeseen (ohje 4095/04.02.00.01/2020/3). Liitteen 2 taulukossa esitettyjen näytteiden lisäksi valvontakohteen laiminlyömät lakisääteiset omavalvontanäytteet voidaan korvata toimijan kustannettavilla viranomaisnäytteillä.

Valvontasuunnitelman mukaiseksi näytteenotoksi luetaan myös Ruokavirastosta tulevat seurantaohjelmiin sisältyvät näytteenottopyynnöt. Seurantaohjelmat voivat olla kansallisia (esim. salmonellavalvontaohjelma) tai EU-tasoisia (esim. vierasainevalvontaohjelmat). Näytteenotot

kirjataan Vati-järjestelmään, mutta näytetuloksia ei tallenneta. Näytteenottopyyntöjä tulee vuosittain muutamia. Näytteenotoista aiheutuneet kustannukset laskutetaan Ruokavirastolta.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia näytteitä otetaan harkinnan mukaan epäilyyn perustuen esim. ruokamyrkytys-epidemiatilanteissa. Lisäksi Ruokavirastolta voi tulla kiireellisiin valvontatoimiin liittyviä näytteenottopyyntöjä, mutta niiden tutkimuskustannuksista vastaa Ruokavirasto.

Elintarvikehuoneistojen tulee elintarvikehuoneistoilmoituksessa ilmoittaa, jos talousvesi otetaan omasta kaivosta. Elintarvikevalvontaviranomainen ilmoittaa saamansa tiedon terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin talousveden valvonta tulee osaksi terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Oman kaivon varassa olevien elintarvikehuoneistojen talousveden valvontaan sovelletaan ympäristölautakunnan 17.5.2005, 79 §:n päätöstä. Päätös perustuu pohjavedessä havaittujen riskien arviointiin. Päätöksen mukaan oman kaivon varassa olevien elintarvikehuoneistojen kaivovedestä otetaan viranomaisvalvonnan mukainen vesinäyte kolmen vuoden välein. Sen lisäksi toimijaa ohjeistetaan valvomaan talousveden mikrobiologista laatua vähintään kerran vuodessa niinä vuosina jolloin valvontanäytettä ei oteta.

2.9 Painopisteet ja projektit

Päivitys 2021: Ruokavirasto ei ole julkaissut valvontaohjelmaa kuluvalle valvontaohjelmakaudelle, mutta se on määrittänyt valvonnan painopisteet, joita ovat tietyt Oiva-rivit sekä toimijoiden saattaminen valvonnan piiriin. Lisäksi sähköisen asiointin ja Vati-järjestelmän kehittäminen ovat edelleen painopisteinä. Vuodelle 2021 Ruokavirasto ei ole määrittänyt uusia valvontahankkeita. Vuonna 2019 alkanut valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojekti jatkuu 30.6.2021 saakka.

Ruokavirastolla on valtakunnallisia valvontaverkostoja, joihin kuntien elintarvikevalvojat voivat liittyä oman mielenkiintonsa ja tarpeidensa mukaisesti. Verkostoissa käydään keskustelua ja jaetaan tietoa tietyistä aihealueista. Verkostot auttavat mm. seuraamaan lakitulkintoja ja muita ajankohtaisia asioita yhtenäistään valvontaa valtakunnallisesti. Valvontayksikön viranhaltijoita kuuluu elintarvikeparanteiden valvontaverkostoon, ravintolisien valvontaverkostoon sekä kontaktimateriaalivalvonnan verkostoon.

Valvonnan yhtenäisyyden parantamisen lisäksi tiettyjen Oiva-rivien valitsemisella tarkastettavaksi määräajoin pyritään varmistamaan, että kaikki Oiva-rivit tulevat kohteissa tarkastetuksi vähintään kolmen vuoden välein. Tämä käytäntöä on noudatettu Oiva-järjestelmä alkuajoista lähtien.

Päivitys 2021: Myös Ruokavirasto on alkanut asettaa painopisteiksi tiettyjä Oiva-rivejä, mutta valtakunnallisten painopisterivien valvontasykli on pidempi kuin valvontayksikön omien painopisteiden. Tämän vuoksi valvontayksikön omia painopisterivejä ei voida täysin korvata valtakunnallisilla painopisteillä. Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen tarkastusten painopistealueiksi vuodelle 2021 ovat soveltuvien osin vuorossa seuraavat Oiva-rivit:

12.3 Nimisuojatut elintarvikkeet

13.5 Kalastus- ja vesiviljely-tuotteiden erityislainsäädännön edellyttämät pakkausmerkinnät

14.1 Pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit

15.1 Elintarvikkeiden vastaanottaminen

15.3 Elintarvikkeiden noutojen ja toimitusten olosuhteet

15.4 Lämpötilan hallinta kuljetuksissa

16.1 Elintarvikkeiden jäljitettävyys

16.2 Naudanlihan merkitseminen ja jäljitettävyys

16.3 Merestä saadun kalan ja kalastustuotteiden jäljitettävyys

16.4 Dioksiinipoikkeuksen alaisen kalan ja kalastustuotteiden jäljitettävyys

16.6 Takaisinvedot

16.7 Vähäriskisen toiminnan sääntöjen noudattaminen

Ruokaviraston valitsemat painopisterivit jatkuvat samoina kuin vuonna 2020:

2.2 Tilojen kunto

2.3 Työvälineet, laitteet ja kalusteet

3.1 Tilojen yleinen siisteys ja puhtaus

3.2 Työvälineiden ja laitteiden puhtaus

13.3 Markkinointi (ravitsemus- ja terveysväitteet)

Kohteiden vaihtelevista tarkastustiheyksistä johtuen painopistealueiden mukaisia rivejä ei aina saada tarkastettua kyseisenä vuonna vaan ne tarkastetaan mukautetussa syklissä. Jos kohteeseen tehdään Oiva-tarkastuksen yhteydessä myös projektitarkastus, pyritään arvioimaan samalla myös projektin aiheeseen liittyvät Oiva-rivit. Ruokaviraston painopisteriveistä tarkastetaan aina puhtaanapito, ja muut rivit tarkastetaan, mikäli niitä ei ole arvioitu vuonna 2020.

3 Terveystoiminnan valvontasuunnitelma

Terveystoimintalain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lain tavoitteena on myös ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveystoimintalain pöytäkirjassa päätettiin, että terveydenhuollon valvonnan toteuttamisesta on säädetty kunnan tehtäväksi. Valvira ja aluehallintovirastot ohjaavat kunnallisten terveydenhuollonviranomaisten toimintaa. Valvira on laatinut kattavan, koko terveydenhuollonvalvonnan käsittävän valvontaohjeiston sekä lisäksi malliasiakirjoja ja muuta toimintaa ohjaavaa ohjeistusta. Valvontaohjeisto on käytettävissä Valviran verkkosivuilla.

Terveystoimintalain mukaisesta valvonnasta kohdistuu muita toimialoja enemmän valvontaresursseja ei-suunnitelmalliseen valvontaan, esimerkiksi asunnontarkastukset, sisäilmaselvityksiin liittyvät kokoukset, raportteihin perehtyminen ja asiantuntijana toimiminen vievät työpanoksesta huomattavan osan.

Päivitys 2021: Terveystoimintalainsäädäntö uudistui laajasti edellisellä ohjelmakaudella vaikuttaen erityisesti talousvesivalvontaan. Myös asumisterveysvalvontaa ohjeistettiin uudelleen ja valvontakohteiden ilmoitusvelvollisuuteen tehtiin kattavia muutoksia. Säädösten ja ohjeiden uudistaminen jatkuu edelleen. EU-komissio on lokakuussa hyväksynyt uuden juomavesidirektiivin, joka allekirjoitusten ja julkaisemisen jälkeen tulee voimaan vuoden 2020 lopulla. Kansalliselle toimeenpanolle on aikaa kaksi vuotta. Juomavesidirektiivi edellyttää poikkihallinnollisesti useita lainsäädäntömuutoksia ja useissa kohdissa on eri määräaikoja. Keskeisiä uudistuksia ovat muun muassa laatuvaatimusten päivitys pääosin Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten mukaisesti, juomavesidirektiivin ja vesipuidirektiivin säännösten yhteen sovittaminen, koko vedentuotantoketjun riskinarviointi ja riskienhallinta vedenmuodostumisalueelta kuluttajan hanaan (WSP), kiinteistöjen vesijärjestelmien riskinarviointi ja riskienhallinta, talousvettä toimittavien laitosten käyttötarkkailu (omavalvonta), vedenkäyttäjille aiempaa enemmän tietoa (laitoksen toiminta ja tehokkuus, ajantasaiset laatu tiedot verkossa), kiertotalouden edistäminen (vähennetään energiankulutusta ja hukaveden määrää, hanaveden luotettavuuden ja saatavuuden parantaminen vähentää pulloveden käytöstä syntyvää muovijätettä) sekä veden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden materiaaleille asetettavat hygieeniset vaatimukset.

Päivitys 2021: Uimavesinäytetulosten raportointi muuttui vuonna 2016, kun pitkään valmisteltu talous- ja uimavesinäytetulosten siirtyminen laboratorion tietojärjestelmästä suoraan valvontayksiköiden tietojärjestelmien kautta keskitettyyn järjestelmään otettiin käyttöön. Vati-sovelluksen kehittämisessä on huomioitu myös laboratoriotulosten siirtyminen laboratorion valvontatietojärjestelmään. Yleisten uimarantojen valvontatulokset raportoidaan Vati-sovelluksen kautta. Vati-järjestelmää kehitetään, jotta talousvesinäytetulosten raportointia saataisiin suoraan tietojärjestelmän kautta. Vuoden 2021 talousvesiraportointi tehdään entiseen tapaan Excel- taulukoilla. On mahdollista, että talousvesitulosten raportointi suoraan tietojärjestelmän kautta alkaa vasta, kun juomavesidirektiiviä aletaan soveltaa kansallisesti.

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi kunnan tehtävänä on myös muu terveydensuojelulain tarkoittama valvonta. Tällaista muuta valvontaa, mikä ei vaadi säännöllisyyttä, ovat erilaiset suunnitelmaan sisällyttämättömät yllättävät

valvontatapaukset, joita ovat muun muassa asumisterveyteen liittyvät tarkastukset ja mittaukset, epidemiaselvitykset, asiakkaiden valitukset sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet.

Lisäksi toiminta terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, kehittäjänä, neuvojana ja ohjaajana vaatii resursseja. Lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat myös erilaiset raportointitehtävät esimerkiksi talous- ja uimavesinäytetulosten raportointi aluehallintovirastoon.

3.1 Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat ilmoituksenvaraisia. Talousvettä toimittavat laitokset hakevat pääsääntöisesti toiminnalleen hyväksyntää ja hyväksynnästä tehdään päätös. Toiselta laitokselta vetensä ottava talousvettä toimittava laitos kuuluu ilmoitusmenettelyn piiriin. Ilmoitus- tai hakemuskäsittely saattaa kohteen suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Hakemuksen ja ilmoituksen käsittely on ohjeistettu toimintajärjestelmässä. Suunnitelmallisen valvonnan valvontakohteita ovat muun muassa talousveden jakelu, uimarannat, allasvesi, päiväkodit, koulut, oppilaitokset, majoitushuoneistot, kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset, sosiaalihuollon palvelut sekä liikunta ja virkistystoiminta. Lisäksi terveydensuojeluviranomainen voi pyytää riskinarvioinnin perusteella ilmoituksen muustakin terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta toiminnasta ja ottaa toiminnan suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Ilmoitusvelvollisuuden arvioimisessa käytetään apuna Valviran laatimia valvontaohjeistuksia. Erilliset ilmoitusmenettelyn soveltamisohjeet on laadittu julkisten majoitushuoneistojen ilmoitusmenettelystä (Ohje 7/2017) sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden ilmoitusmenettelystä (Ohje 1/2019). Ohjeet löytyvät Valviran verkkosivuilta. Majoitushuoneistoja koskevien ilmoitusten käsittelystä annetaan sähköpostilla tieto sekä poliisilaitokselle että pelastuslaitokselle. Myös rakennusvalvontaa tiedotetaan tarvittaessa.

Terveydensuojelulain mukaisiin kotirauhan piiriin kuuluviin kohteisiin ei kohdisteta suunnitelmallista valvontaa, eikä tarkastusta voi tehdä edes toiminnanharjoittajan luvalla. Jos toiminnanharjoittaja itse pyytää tarkastusta, voidaan sellainen tehdä. Vakavaa terveyshaittaa epäiltäessä asuntoon voidaan tehdä tarkastus ilman asukkaan suostumusta, mutta tällöin tarkastuksen suorittamiseen tulee olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen kirjallinen määräys

(terveydensuojelulaki 46 §). Hämeenlinnan kaupungin hallintosäännössä määräys on delegoitu ympäristöjohtajalle.

3.1.1 Varuskuntien majoitus- ja oheistilat

Varuskuntien majoitustiloja on aiemmin valvottu asumisterveysasetuksen mukaisesti eli terveyshaittaepäilyjen perusteella. Puolustusvoimat, STM ja Valvira ovat tehneet uuden linjauksen, jonka mukaan kyseiset tilat kuuluvat terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan piiriin, ja kyseisistä tiloista tulisi pyytää terveydensuojelulain mukainen ilmoitus, mikäli sellaista ei ole aikaisemmin tehty. Kasarmien kuntosaleja, saunoja ja muita oleskelutiloja valvotaan kuten muitakin oheistiloja. Muutos koskee valvonta-alueella sijaitsevan Parolannummen varuskunnan kasarmirakennuksia.

3.2 Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily

Asumisterveys on terveydensuojelun toimialaan kuuluva osa-alue, joka ei sisällä lainkaan suunnitelmallista valvontaa, vaan tarkastukset tehdään kuntalaisten tekemien asunnontarkastuspyyntöjen perusteella. Terveyshaittaa voivat aiheuttaa mm. tupakansavu, kosteusvaurioiden aiheuttamat mikrobikasvustot, fyysiset tekijät, kuten melu ja kemialliset tekijät.

Asumisterveysasioista vastaavan tarkastajan työajasta kuluu merkittävä osa neuvontaan ja ohjaukseen. Mikäli tilanne edellyttää asunnontarkastusta, tekee asiakas verkkosivuilta löytyvällä lomakkeella kirjallisen asunnontarkastuspyynnön. Tarkastus sovitaan tilannekohtaisesti asukkaan ja tarvittaessa muiden asianomaisten kesken sen jälkeen, kun asia on lähtenyt vireille asukkaan tai asukkaan edustajan laatiman asunnontarkastuspyyntölomakkeen saavuttua terveysvalvontaan tai muun yhteydenoton jälkeen. Joissakin tilanteissa, esimerkiksi korjaussuunnitelmaa arvioitaessa, tarkastus voidaan tehdä myös toimistolla asiakirjatarkastuksena. Tarkastuksen johdosta asunnon omistajaa voidaan velvoittaa ryhtymään tarkempiin selvitystoimiin haitan selvittämiseksi, ja haitan poistamisesta voidaan pyytää toimenpidesuunnitelma. Mikäli omistaja ei ryhdy riittäviin toimenpiteisiin haitan poistamiseksi ja asunnon terveydelliset olot sitä edellyttävät, voidaan asunto asettaa asumiskieltoon.

Päivitys 2021: Vuonna 2020 asunnontarkastuspyynnössä otettiin käyttöön E-lomake, joka löytyy valvontayksikön verkkosivuilta.

Valvira on laatinut laajan, viisiosaisen ohjeistuksen asumisterveysasetuksen (STM 545/2015) soveltamisesta. Ohjeet löytyvät Valviran ekstranetistä. Asumisterveysasetuksen soveltamisohjeen osa IV on päivitetty 19.2.2020.

Valvontayksikön asumisterveydestä vastaavalla tarkastajalla on ollut rakennusterveysasiantuntijan (RTA) pätevyys, jota edellytetään asumisterveysasetuksessa myös ulkopuoliselta asiantuntijalta.

Valvira suosittelee asumisterveysasetuksen soveltamisohjeen osassa V, että ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella olisi ainakin yksi pätevyyden omaava viranhaltija.

Päivitys 2021: Asumisterveystarkastaja siirtyy toisiin tehtäviin vuoden 2020 lopulla, ja kunnes virka saadaan täytettyä, asumisterveysasioita tulee hoitamaan aiemmin vastaavia tehtäviä suorittanut terveydensuojeluvalvonnan tarkastaja.

3.3 Säteilylain valvonta

Säteilylaki (859/2018) pohjautuu EU:n säteilyturvallisuusdirektiiviin ja sen tarkoituksena on suojata ihmisten terveyttä säteilyn aiheuttamilta haitoilta. Säteilylain valvonta kuuluu pääasiassa säteilyturvakeskukselle (STUK), mutta lain 15 §:n mukaisesti valvontavastuuta on osoitettu myös kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, mm. talousveden radioaktiivisuuden ja asuntojen ja muiden oleskelutilojen radonvalvonta kuuluu kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

Päivitys: 2021: Radon on tupakoinnin jälkeen merkittävin tunnettu keuhkosityövän aiheuttaja. Sisäilman radon on suomalaisille yleisin säteilyaltistuksen aiheuttaja, joten sisäilman radonkuormaa vähentämällä voitaisiin vähentää keuhkosityöpäriskiä. Vuonna 2020 on julkaistu kansallinen toimintasuunnitelma radonista aiheutuvien riskien ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa esitetään pitkän aikavälin tavoitteet ja keinot, joissa pääpaino on sisäilman radonpitoisuuden vähentämisessä.

Päivitys 2021: Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo radonpitoisuuksien viitearvojen noudattamista sekä radonpitoisuuden selvitysvelvollisuutta. Tiloja, joita selvitysvelvollisuus koskee, ovat mm. koulut, päiväkodit, vastaanottokeskukset ja tehostetun palveluasumisen yksiköt. Tilat on määritelty tarkemmin säteily- ja terveydensuojelulaeissa. Tiloista vastaavien toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Ionisoivasta säteilystä annetussa asetuksessa (STMa 1044/2018) asunnon ja muun oleskelutilan radonpitoisuuden viitearvoksi on asetettu 300 Bq/m³ ja uuden rakennuksen suunnittelun ja toteutuksen viitearvo on 200 Bq/m³.

Päivitys 2021: Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo myös talousveden radonpitoisuutta. Talousveden radonpitoisuuden valvontaan sovelletaan STM:n asetuksia 1352/2015 ja 401/2001. Säteilyturvakeskus toimii talousveden radioaktiivisuuden valvonnan asiantuntijana, ja säteilyturvakeskukselle on ilmoitettava viivytyksettä, jos radioaktiivisuuden laatuvaatimus (alle 1000 Bq/l) ei täyty. Mikäli pitoisuus ylittää laatuavoitteen (alle 300 Bq/l), mutta ei laatuvaatimusta, kunnan terveydensuojeluviranomainen ryhtyy toimenpiteisiin riskinarvioinnin perusteella.

Myös solariumien valvonta on säteilylaissa osoitettu kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi. Lain 173 §:ssä on säädetty tarkastettavista asioista, joita ovat mm. laitteiden sijoittelu, vastuuhenkilön nimeäminen, käyttöohjeiden antaminen asiakkaille, solariumlaitteessa oleva ajastuksen säätö sekä solariumlamppujen nimikkeet ja tyypit. Valvontaa tehdään terveydensuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä.

3.4 Ennakoiva terveydensuojelutyö

3.4.1 Lausunnot

Ympäristönsuojelulaki edellyttää ympäristönsuojeluviranomaista pyytämään ympäristölupaan aina lausuntoa myös terveydensuojeluviranomaiselta. Jos terveydensuojeluviranomaisella on asiaan huomautettavaa, laaditaan valvontatietojärjestelmään lausunto, joka on liitettävissä lupakäsittelyn asiakirjoihin. Jos huomautettavaa ei ole, tieto lausunnon pyytämisestä kirjataan päätökseen, eikä terveydensuojeluviranomainen laadi erillistä, kirjallista lausuntoa.

Terveydensuojeluviranomainen antaa lausuntoja myös aluehallintoviraston valmistelemista ympäristöluvista, kaavoituksesta, rakennusluvista, lainsäädäntömuutoksista, vesihuollon toiminta-alueella olevien kiinteistöjen liittymisvapautuksista ja riistakeskuksen poikkeamislupiin lintujen rauhoitussäännöksistä.

3.4.2 Sidosryhmätyöskentely

Sidosryhmätyöskentely on nostettu keinoksi toteuttaa terveydensuojelun painopistettä elinympäristöterveyden edistämisestä ja yhteistyöstä. Aktiivisella sidosryhmätyöskentelyllä edistetään myös ohjelmakauden teeman, viranomaisyhteistyön toteutumista.

Ympäristöterveydenhuollon toimialoista terveydensuojelulla on laajin ja vakiintunein yhteistyöverkosto ja sidosryhmätyöskentelyllä on suuri merkitys terveydensuojelulain tavoitteen toteutumisessa.

Koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmia käsitellään moniammatillisissa sisäilmatyöryhmissä. Sisäilmatyöryhmät on vakiintunut työskentelytapa terveyshaittojen ehkäisemisessä ja jo todettujen haittaepäilyjen kuntoon saattamisessa. Sisäilmatyöryhmien kokouksiin valmistautuminen ja tausta-aineistoihin perehtyminen vievät merkittävästi kohteiden valvojen työaika, mutta ryhmiin osallistuminen koetaan merkitykselliseksi sisäilmaongelmien käsittelyssä ja ennalta ehkäisemisessä.

Terveydensuojeluvalvontaa tekevillä viranhaltijoilla on tehtäväkuviensa mukaisesti yhteistyötä myös mm. aluehallintoviraston, Valviran, THL:n, pelastusviranomaisen, poliisin ja ympäristökeskuksen kanssa.

Viranomaispalveluiden sisäisen sidosryhmätyön aktiivinen kehittäminen on laitettu alulle vuonna 2018, jolloin viranomaispalveluiden eri yksiköt kokoontuivat kartoittamaan yhteistyötarpeita tavoitteena luoda uusia toimivia yhteistyökäytäntöjä. Terveydensuojelun viranhaltijat ovat jatkaneet yhteistyötä erityisesti rakennusvalvonnan kanssa. Yhteistyö ympäristönsuojelun kanssa on luontevaa, koska yksiköt sijaitsevat samoissa tiloissa.

Alkoholilaki (1102/2017) edellyttää alkoholivalvontaviranomaisen toimittamaan toimijoiden jatkoaikailmoitukset terveydensuojeluviranomaiselle. Toimitetut ilmoitukset kirjataan tiedoksi

valvontatietojärjestelmään, mutta ne eivät automaattisesti edellytä muita toimenpiteitä. Mikäli toiminnasta aiheutuu haittaa, voi terveydensuojeluviranomainen edellyttää toimijalta terveydensuojelulain mukaista ilmoitusta. Mikäli toiminnasta aiheutuvan terveyshaitan poistamiseksi toimijalle tulee antaa määräyksiä, tulee päätökset toimittaa tiedoksi alkoholivalvontaviranomaiselle. Valvira on ohjeistanut jatkoaikailmoitusten käsittelyä ja siihen liittyvää yhteistyötä viranomaisten ja muiden tahojen välillä 15.2.2018 päivätyllä kirjeellä, joka löytyy Valviran ekstranetistä.

3.5 Tarkastusten määrittely ja sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä.

Terveydensuojelulain mukaiset suunnitelmalliset tarkastukset kirjataan Vati:n valvontalomakepohjiin. Kaikki terveydensuojelun valvontalomakkeet ovat muuttumassa. Valvontalomakkeita on päivitetty osana Vati-tietojärjestelmän kehitystyötä. Muuttuneista lomakkeista ja niiden käyttöönotosta järjestetään koulutusta vuoden 2020 lopulla. Koulutuksissa selviää tarkemmin milloin lomakkeet otetaan käyttöön ja millaisia muutoksia niihin on tehty.

Terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset saattavat sisältää myös tupakkalain mukaista valvontaa. Tupakkalain mukainen valvonta kohdistuu pääsääntöisesti savuttomiin tiloihin, jotka eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin. Mikäli muun valvonnan yhteydessä näissä kohteissa havaitaan puutteita, laaditaan tarkastuksesta erillinen, tupakkalain mukainen tarkastuskertomus. Myös vähäriskisten, säännöllisen valvonnan ulkopuolelle jäävien elintarvikehuoneistojen tarkastus voidaan suorittaa terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä. Mikäli havainnot edellyttävät jatkotoimenpiteitä, siirtyy valvonta elintarvikevalvonnasta vastaavalle tarkastajalle.

3.6 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein, mutta vähintään kerran viidessä vuodessa, ja siten, että terveyshaittaa mahdollisesti aiheuttavat tekijät havaitaan tarkastuksilla. Tarkastustiheyden määrittäminen on tehty valtakunnallisen valvontaohjelman

riskiluokitusohjeen sekä kohdekohtaisen riskinarvioinnin mukaisesti. Terveystarkastusohjeen mukaiset kohteet on jaettu kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määritetään valvontakohdetyypin yleinen tarkastustiheys. Poiketen elintarvikevalvonnan riskinarvioinnista, terveystarkastusohjeen mukaisissa kohteissa tarkastusmäärää voidaan myös lisätä keskusviraston antamasta ohjeellisesta tarkastusmäärästä. Valviran riskiluokitus ja tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 3. Kohteiden luokituksia on yhtenäistetty vati-järjestelmän kanssa. Riskiluokitukseen perustuvat tarkastusmäärät sekä suunnitellut tarkastusmäärät on esitetty liitteessä 4. Kohteissa, joihin on tehty kohdekohtainen riskinarviointi, lähtökohtana on käytetty Valviran ohjeellista riskiluokkaa.

Ohjeellisten tarkastustiheyksien lisäksi oppilaitosten tarkastussuunnitelmassa on huomioitu tarkastusten ajoittaminen samaan rytmiin terveydenhuoltolaissa (1326/2010) säädettyjen tarkastusten kanssa. Yhteistarkastuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella (338/2011).

3.7 Näytteenotto

Terveystarkastusohjeen mukaisten kohteiden suunnitelmallinen näytteenotto kohdistuu pääsääntöisesti lakisäätteisiin talous- ja uimavesinäytteisiin. Terveystarkastuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Valvontayksikössä otettavien näytteiden määrät on esitetty liitteessä 5. Näytemäärät on kerätty kohdekohtaisista valvontaohjelmista ja näytteenottosuunnitelmista, joissa on huomioitu kohteiden erityispiirteet.

Päivitys 2021: STM:n asetus 1352/2015 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista merkitsee päivitystarvetta näytteenottosuunnitelmiin, koska näytteenottoasuunnitelman tulee perustua laitospäivittäiseen riskinarviointiin. Riskinarvioinnin (WSP) tulee kattaa koko vedenjakeluketju pohjavedestä käyttäjän hanaan asti. Alueen suurimman talousvettä toimittavan laitoksen valvontatutkimusohjelma ja näytteenottosuunnitelma perustui vuoden 2020 alusta hyväksytyyn riskinarviointiin. Vuonna 2021 tavoitteena on hyväksyä kahden talousvettä toimittavan laitoksen riskinarvioinnit ja päivittää sen pohjalta valvontatutkimusohjelmat.

Talous- ja uimavesinäytteitä ottavat sekä terveystarkastajat että muut henkilöt. Yhtenä näytteenottajaryhmänä toimivat KVVY Tutkimus Oy:n ympäristönäytteenottajan

henkilösertifiointiin suorittaneet näytteenottajat. Henkilösertifiointiin suorittaminen riittää näytteenottajan pätevyyden todistamiseksi. Toisena näytteenottajaryhmänä toimivat muut kuten vesilaitosten, uimahallien ja kylpylän edustajat. Valvontakohteiden edustajille on suositeltu ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointia. Mikäli näytteenottajalla ei ole ympäristönäytteenottajan henkilösertifikaattia, viranomaispalvelujen terveystarkastaja kouluttaa näytteenottajat. Koulutuksessa käydään läpi ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointissa vaadittavat osa-alueet. Koulutuksen jälkeen näytteenottaja tuntee vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Näytteenottajan pätevyys varmistetaan vesinäytteenoton näyttökokeella, jonka koulutukseen osallistuneet suorittavat. Luettelo hyväksytyistä vesinäytteenottajista oli kirjattu Tarkastaja-ohjelmaan, eivätkä tiedot ole siirtyneet tiedonsiirron yhteydessä automaattisesti Vati-sovellukseen. Hyväksytyjen näytteenottajien nimet päivitetään Vati-järjestelmään esimerkiksi tarkastustapahtumien kirjaamisen yhteydessä.

Päivitys 2021: Valvontasuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös muuta suunnitelmallista näytteenottoa, esimerkiksi projektinäytteitä. Vuonna 2020 toteutettiin uimapaikkojen uimaveden laatua selvittävä valvontaprojekti. Projektia ei jatketa enää vuonna 2021, vaikka projekti oli kirjattu jatkumaan vuoden 2020 valvontasuunnitelmassa. Vuonna 2020 saatiin otettua kaikkien uimapaikkojen uimavesinäytteet, joiden uimaveden laadun tutkiminen katsottiin riskinarvioinnin perusteella tarpeelliseksi.

3.8 Painopisteet ja projektit

Asettamalla valvonnalle painopisteitä, valvontaa kohdistetaan määrätietoisesti sellaisiin valvonnan osa-alueisiin, joissa on havaittu kehitettävää tai joissa on esim. tapahtunut merkittäviä lakimuutoksia. Parhaimmillaan painopisteet sulautuvat normaaliksi toiminnaksi ja hyväiksi käytännöiksi. Ohjelmakauden yhteiset painopisteet on määritetty terveydensuojelun valtakunnallisessa valvontaohjelmassa (taulukko 4). Valvontayksikkö huomioi painopisteet valvonnassaan asianmukaiseksi katsomallaan tavalla. Painopisteet on kuvattu tarkemmin valtakunnallisessa valvontaohjelmassa.

Taulukko 4. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteet vuosille 2020-2024.

Terveydensuojelun painopisteet 2020-2024
Omavalvonnan tukeminen
Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta: <ul style="list-style-type: none">• Toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa• Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa• Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö
Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta: <ul style="list-style-type: none">• Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämisessä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä• Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä• Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Omavalvonnan tukemista toteutetaan pyytämällä tarkastuksen yhteydessä toiminnanharjoittajaa selvittämään, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja on otettu käyttöön. Toiminnanharjoittajaa voidaan joutua auttamaan terveyshaittaa aiheuttavien riskien tunnistamisessa. Riskien tunnistamisella ja seurannalla on ennaltaehkäisevä vaikutus terveyshaittojen syntymiseen.

Kaupungin strategiatyössä on huomioitu viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä nimeämällä valvontayksiköstä edustaja kaupungin HyTe-työryhmään (laajennettu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä). Elinympäristöterveyden edistäminen on otettu mukaan hyvinvointiraporttiin, jonka toimenpiteet ovat osa vuosittaista toiminnan suunnittelua ja toteuttavat käytännössä kaupungin strategista päämäärää ”hyvinvointia edistävä kaupunki”. Hyte-työn painopisteiksi on valittu radon, talousvesi ja ulkoilman hiukkaset.

Päivitys 2021: Elinympäristöterveyden edistämistä ja yhteistyötä toteutetaan yleisesti sidosryhmätyöskentelyn avulla. Vesihuollon häiriötilanteisiin varaudutaan osallistumalla vesilaitoksen koordinoimaan harjoitukseen. Vuoden 2020 harjoitus jouduttiin perumaan vallitsevan koronatilanteen vuoksi. Vuoden 2020 harjoituksen oli suunniteltu käsittelevän varavedenjake- lua, ja harjoituksessa oli tarkoitus harjoitella yhteistyötä erityisesti sosiaalipalveluiden kanssa. Vesihuollon häiriötilanteiden harjoitukset jatkuvat, kun koronatilanteen sallii. Hämeen ELY-keskus on kertonut, että tulevaisuudessa vesihuollon tapaamisissa pohditaan myös toimintaa vesihuollon häiriötilanteissa painottuen yhteistyöhön ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Sidosryhmätyöskentelystä on kerrottu tarkemmin [luvussa 3.4.2](#).

Edellisen ohjelmakauden painopisteet on osittain saatettu osaksi valvontayksikön normaalia toimintaa.

4 Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvontasuunnitelma

Tupakkalain (549/2016) mukaista valvontaa ohjaa Valvira. Tupakkalain valvonnan toimintaympäristössä on tapahtunut useita merkittäviä muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana, ja muutokset jatkuvat edelleen.

Vuonna 2008 laitettiin alulle valtakunnallinen Savuton Suomi 2030 -hanke. Tämän jälkeen on tehty useita savuttomuuteen tähtääviä toimenpiteitä, joista edelliselle ohjelmakaudelle sijoittui vuonna 2016 toteutettu tupakkalain kokonaisuudistus. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut vuonna 2017 työryhmän, jonka tehtävänä on tehdä toimenpide-ehdotuksia edistämään tupakka- ja

nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Työryhmän toimenpide-ehdotukset on esitetty julkaisussa Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 21/2018.

Vuonna 2016 toteutettu tupakkalain kokonaisuudistus toi useita tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden sekä tupakointivälineiden myyntiin liittyviä muutoksia sekä tiukennuksia tupakointikieltoihin ja -rajoituksiin. Tupakkalain uudistus muutti myös valvontamaksuja, jotka peritään uuden lain hengen mukaisesti tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnistä veroluonteisina. Samalla muun suunnitelmallisen valvonnan maksullisuudesta on luovuttu, ja vuosimaksuilla katetaan kaikki tupakkalain mukainen valvonta.

Vuonna 2019 tupakkalakiin tehtiin muutoksia tupakkadirektiivin (2014/40/EU) jäljitettävyyss- ja turvaominaisuusmerkintöjä koskevan sääntelyn toimeenpanemiseksi. Muutokset tulevat vaiheittain voimaan 20.5.2019 alkaen, ja vähittäismyyntipakkausten jäljitettävyyssmerkinnät tulevat valvottavaksi alkavalla ohjelmakaudella.

Päivitys 2021: Tupakkalakia tullaan edelleen muuttamaan huomioiden Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän toukokuussa 2018 antamat toimenpide-ehdotukset tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Ehdotusten joukossa on mm. ikärajan nostaminen 20 vuoteen, tunnusomaisten makujen ja hajujen kiellon laajentaminen, tupakointikieltojen laajentaminen ulkoalueilla sekä tuotepakkausten yhtenäistäminen.

Tupakkalain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat:

- tupakointilalliset ravintolat
- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Tupakkalain mukaiset säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat kohteet tallennetaan valvontatietojärjestelmään, ja muut tupakkalain mukaiset kohteet luodaan tarvittaessa, esimerkiksi valitustapauksissa tai kohdetyypin ollessa suunnitelmakauden painopisteenä. Tupakan vähittäismyyntin osalta ylläpidetään erillistä myyntiluparekisteriä, jonka kautta hallitaan sähköisiä myyntilupahakemuksia ja myyntilupia. Tukut käyttävät myyntiluparekisteriä valvoessaan asiakkaidensa oikeutta ostaa tupakkatuotteita vähittäismyyntiin. Tarkastukset ja muut valvontatapahtumat tallennetaan valvontatietojärjestelmään.

Tässä osassa kuvataan myös lääkelain (395/1987) mukaisten nikotiinivalmisteiden valvonta.

4.1 Tupakkatuotteiden, nikotiinesteiden ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Tupakkalain mukaisesti tupakkatuotteiden ja nikotiinesteiden myynti on luvanvaraista. Nikotiinivalmisteita koskevat säädökset tulevat lääkelaista, ja myös nikotiinivalmisteiden myynti on luvanvaraista. Tupakkatuotteiden ja nikotiinesteiden myyntilupahakemukset tulevat käsiteltäväksi pääsääntöisesti sähköisen luparekisterin kautta. Tukkumyynti on ilmoituksenvaraista, ja myös ilmoitukset käsitellään sähköisen myyntiluparekisterin kautta. Nikotiinivalmisteiden myyntilupahakemus ei ole täytettävissä sähköisesti, ja ne vastaanotetaan yleensä paperisena tai sähköpostiin skannattuna. Hakemusten käsittelyistä on ohjeet yksikön toimintajärjestelmässä.

Tupakkalaki sallii sähkö tupakkatuotteiden myynnin Suomessa ilman lääkelupaa. Tämä ja muut sähkö tupakointiin liittyvät lakimuutokset johtivat sähkösavukeliikkeiden yleistymiseen. Sallittujen nikotiinesteiden ominaisuuksista säädetään yksityiskohtaisesti, mutta tulkinnanvaraisuutta aiheuttavat nikotiinittomat nesteet, nk. makunesteet. Tupakkalain mukaan makunesteet ovat kiellettyjä, mutta toiminnanharjoittajat saattavat tulkita tuotteet elintarvikelain mukaisiksi tuotteiksi. Valtakunnallisesti hallinto-oikeuksissa on vireillä useita tapauksia, joissa valvontaviranomainen on kieltänyt makunesteiden myynnin sähkösavukemyymälässä. Hämeenlinnan valvontaviranomaisen kieltopäätös tupakkalain vastaisten tuotteiden myynnistä oli ensimmäinen Suomessa, mikä meni hallinto-oikeuden käsittelyyn. Hämeenlinnan hallinto-oikeus ei ole vielä tehnyt asiassa päätöstä.

Päivitys 2021: Korkein hallinto-oikeus antoi kesällä 2020 makunesteasiassa päätöksen, jolla kumottiin toisessa valvontayksikössä annettu kieltopäätös ja uhkasakko. KHO ei ottanut kantaa substanssiasiaan, eikä siitä saatu ennakkopäätöstä, vaan päätös perustui menettelytapavirheeseen. Teknisten määräysten direktiivi 2015/1535/EU velvoittaa ilmoittamaan komissiolle kansallisen sääntelyn lopullisen säädöstekstin, mutta ministeriö ei ollut toimittanut tekstiä komissiolle, jolloin myyntikieltoa koskevat säädökset eivät olleet voimassa. Ministeriö

toimitti säädöstekstin komissiolle, ja säädökset ovat nyt voimassa. Myyntikieltoprosessit tulee aloittaa alusta. Hämeenlinnan valvonta-alueella on yksi sähkösavukeliike.

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonta ei kuulu ympäristöterveydenhuollon keskusvirastojen valvontaohjelmiin, mutta valvontaa tehdään lääkelain perusteella. Lääkelain mukaiset nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvat eivät siirry Fimeaan (lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus) keskitetyn järjestelmän kautta, vaan päätökset lähetetään Fimean kirjaamoon suoraan Valmusta. Myös toiminnan lopettamisesta tulee ilmoittaa Fimeaan.

Fimea ei ole laatinut valvonnasta erillistä suunnitelmaa. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiä valvotaan tupakkatuotteiden myynnin valvonnan yhteydessä. Lääkelain mukaan nikotiinivalmisteita voidaan myydä apteekkien lisäksi vain sellaisissa vähittäismyyntipaikoissa, joissa on myös tupakan myyntiä, joten kaikki nikotiinivalmisteiden myyjät ovat myös tupakkalain mukaisessa valvonnassa.

Aikaisemmin lääkelain mukaiset tarkastukset eivät siirtyneet keskitettyyn tietojärjestelmään, vaan valvontatiedot jäivät valvontayksikön käyttöön. Nykyisin lääkelain mukaan valvottavat kohteet saadaan luotua Vati-sovellukseen, ja tarkastukset ja muut valvontatapahtumat kirjataan samoin kuin muille kohteille.

Päivitys 2021: Mentolisavukkeiden myynti on ollut kiellettyä 20.5.2020 lukien. Kielto perustuu tupakkadirektiiviin, mutta siirtymäsäännöksen vuoksi mentolisavukkeiden myynti on ollut Suomessa sallittua siirtymäajan puitteissa.

4.2 Tupakointitilojen valvonta

Tupakointitilat kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Tupakointitilat ovat vuosien aikana vähentyneet, vanhoja poistuu, eikä uusia juuri rakenneta. Tupakointitilojen rakenteesta ja valvonnasta säädetään Valtioneuvosto asetuksessa tupakointitiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön (601/2016).

Valvira on laatinut tarkastuslomakemallin (ABCD-lomake) tupakointikieltojen ja rajoitusten valvontaan, missä on ohjeistettu yksityiskohtaisesti myös tupakointitilan tarkastus.

Tarkastuslomake ohjeineen löytyy Valviran ekstranetistä. Tarkastukset tallennetaan Vati-sovellukseen.

4.3 Asuinyhteisöiden tupakointikiellot

Tupakkalaki (549/2016) mahdollistaa kunnan valvontaviranomaisen määräämään tupakointikiellon taloyhtiössä parvekkeelle tai tiettyyn huoneistoon taloyhtiön hakemuksesta. Tupakkalaki kieltää tupakoinnin asuinyhteisön yleisissä ja yhteisissä sisätiloissa, asuinyhteisö voi halutessaan kieltää tupakoinnin hallitsemisissaan yhteisissä ulkotiloissa, esim. sisäänkäyntien läheisyydessä, lasten leikkialueilla ja yhteisillä parvekkeilla, mutta asuinyhteisön oikeus tupakoinnin kieltämiseen ei ulotu asukkaiden hallinnassa oleviin ulkoalueisiin ts. parvekkeisiin. Tällaista kieltoa voi tiettyjen edellytysten toteutuessa hakea kunnan valvontaviranomaiselta. Valtioneuvoston asetuksessa tupakointitiloista (601/2016; muutos 1113/2016) säädetään tarkemmin tupakointikieltoa koskevan hakemuksen sisällöstä sekä kiellon peruuttamista koskevan hakemuksen sisällöstä. Kieltopäätöksen noudattamista valvotaan ilmoitusten perusteella.

Valvira on julkaissut ohjeen viranomaiselle tupakointikieltohakemuksen käsittelystä ja siihen liittyvästä valvonnasta. Valvontayksikössä on käsitelty joitakin tupakointikieltohakemuksia vuosina 2017 - 2018, mutta hakemuksia on tullut ennakoitua vähemmän. Hakuprosessi on työläs ja byrokraattinen, ja aiheuttaa kustannuksia taloyhtiöille. STM:n asettaman työryhmän yhtenä ehdotuksena on, että asunto-osakeyhtiölakia muutetaan siten, että tupakointikiellosta parvekkeilla tai asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa voidaan päättää enemmistöpäätöksellä. Näin tupakointikielto voitaisiin määrätä ilman viranomaisen päätöstä, menettely kevenisi ja tupakointikiellot tulisivat todennäköisesti lisääntymään. Perustuslaki saattaa kuitenkin muodostua esteeksi lakimuutoksen toteutumiselle.

4.4 Muu valvonta

Tupakkalain perusteella valvotaan myös kohdetyyppejä, joissa tupakointi on tupakkalain mukaan kielletty, mutta näihin kohteisiin ei lähtökohtaisesti kohdisteta suunnitelmallista valvontaa. Tällaisia kohdetyyppejä ovat mm. täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten

yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat. Tällaisiin kohteisiin tehdään tarkastus, mikäli muun valvonnan yhteydessä havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa. Myös yleisötapauksissa on syytä valvoa tupakkalain noudattamista. Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jääviin kohteisiin voidaan edelleen kohdistaa myös suunnitelmallista valvontaa, jos valvontakohtetyyppi on suunnitelman painopisteenä. Tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehdään myös ilmoitusten perusteella.

4.5 Tarkastusten määrittely ja sisältö

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteena olevat tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskeviin tarkastuksiin liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia. Tupakkalain mukaiseen valvontaan ei kuulu suunnitelmallista näytteenottoa, mutta näytteitä otetaan tarvittaessa.

Valvira on laatinut tupakkalain mukaisiin tarkastuksiin ohjeita ja tarkastuslomakkeita. Uudet valtakunnalliset tarkastuslomakepohjat on julkaistu syksyllä 2017. Lomakkeet on saatettu sähköiseen muotoon Vati-sovellukseen. Lomakkeet täyttöohjeineen löytyvät Valviran ekstranetistä.

4.6 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain mukaisten kohteiden tarkastusmäärissä noudatetaan pääsääntöisesti valtakunnallisessa valvontaohjelmassa annettuja tarkastustiheyksiä. Tarkastustiheydet, tarkastuksiin keskimäärin käytettävät ajat ja riskinarvioinnin mukaiset sekä suunnitellut tarkastusmäärät on esitetty liitteessä 6. Tupakkalain mukaiset suunnitelmalliset tarkastukset tehdään tyypillisesti muun valvonnan yhteydessä, jolloin vuosittaiset tarkastusmäärät mukautuvat muun valvonnan mukaisesti saattaen poiketa riskinarvioinnin mukaisista tarkastustiheyksistä. Tupakkalain mukaiset, toteutuneet tarkastusmäärät ovat säännönmukaisesti riskinarvioinnin mukaisia määriä vähäisemmät kohteissa, esimerkiksi vähittäismyymälöissä, joihin elintarvikelain mukainen tarkastus tehdään harvemmin kuin tupakan myynnin suositeltu tarkastusmäärä.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikka tulisi tarkastaa joka toinen vuosi. Lisäksi sellaiset tupakkatuotteiden vähittäismyyntikohteet, jotka on suunnattu yli 18-vuotiaille (esim. yökerhot ja pubit), ja joissa ei ole tarpeellista suorittaa muuta valvontaa, tarkastetaan riskiperusteisesti kolmen vuoden välein.

Tupakointitiloista suuri osa sijaitsee pubeissa, joiden elintarvikelain mukaista valvontaa on riskiperusteisesti vähennetty. Pubeissa on tyypillisesti myös tupakan vähittäismyyntilupa. Näihin kohteisiin tupakkalain mukainen tarkastus tehdään omana, erillisenä tarkastuksenaan. Muut tupakointitilat valvotaan elintarvikelain mukaisen valvonnan yhteydessä.

Mikäli tupakkalain mukaisen valvonnan yhteydessä havaittaisiin toistuvia puutteita tai muulla tavoin piittaamattomuutta tupakkalain säännöksiä kohtaan taikka omavalvonnan puutteita tai suurta altistuvien määrää, voitaisiin valvontaa suunnata painotetusti näihin kohteisiin. Kunnan riskinarviointiin perustuva tarkastustiheys kirjataan Vati-sovellukseen.

4.7 Painopisteet ja projektit

Valvira on määritellyt valtakunnallisessa valvontaohjelmassa tupakkalain valvonnan painopisteet. Painopisteissä on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema viranomaisten välisen yhteistyön kehittämisestä ja yhdenmukaisesta valvonnasta, ja painopisteissä valvontaa keskitetään niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa.

Painopistealueet huomioidaan tupakkalain mukaisilla suunnitelmallisilla tarkastuksilla sekä muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä. Suunnitelmakauden valtakunnalliset painopisteet on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5. Tupakkavalvonnan valtakunnalliset painopisteet suunnitelmakaudelle

Toimintavuosi	2020-2021	2022-2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö	Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta

Lisäksi koko ohjelmakauden painopisteeksi on asetettu omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Valvira ohjaa ja valvoo valtakunnallisia valvontaprojekteja yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Vuodelle 2021 ei ole tiedossa valtakunnallisia projekteja, mutta koulutustilaisuuksissa saatujen tietojen mukaan Valvira katsoisi valtakunnallisen projektin hyödylliseksi. Mikäli projektisuunnitelmat täsmentyvät, Valvira tulee tiedottamaan siitä erikseen, ja valvontayksikkö osallistuu projektiin mahdollisuuksien mukaan.

Päivitys 2021: Valvontayksikkö ei ole suunnitellut omia projekteja eikä asettanut omia painopisteitä, vaan valvontaa toteutetaan valtakunnallisten linjausten mukaisesti.

Aluehallintovirasto on eri yhteyksissä suositellut tupakkalakia valvovan viranomaisen yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön rakenteiden kanssa. Kunnan tupakkalakia valvovan viranomaisen toimintaa on myös valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjattu yhteistyön suuntaan. Myös laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) edellyttää yhteistyötä. Valvontayksikkö osallistuu ehkäisevän päihdetyön PAKKA-työryhmän kokouksiin. Kokouksiin osallistuu pääsääntöisesti tupakkalain mukaiseen valvontaan erikoistunut tarkastaja, mutta kokouksiin voi harkinnan mukaan osallistua myös muita tarkastajia.

5 Eläinlääkintähuollon suunnitelma (päivitys 2021)

Eläinlääkintähuollon toimialakohtainen suunnitelma laaditaan eläinlääkintähuoltolain velvoittamana. Kunnan pitää alueellaan järjestää valtion vastuulla olevien tehtävien hoitaminen eli eläintautien vastustaminen ja eläinsuojelu. Lisäksi huolehditaan peruseläinlääkäripalveluista arkipäivisin ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kaikkina vuorokaudenaikoina.

Eläinlääkintähuoltolain tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa ja peruseläinlääkäripalvelujen osana on järjestettävä tuotantoeläinten terveydenhoitopalveluja kysyntää vastaavasti. Eläinlääkintähuollon suunnitelmassa on otettu huomioon alueen yksityinen palvelutarjonta. Kunnan suunnitelman laatimista vuodelle 2021 hankaloitti eläinlääkintähuollon henkilöstön vaihtuminen ja henkilöstöressurssien vähyys syksyllä 2020. Vuoden lopussa kunnan viidestä eläinlääkäriin virasta oli täytettynä kaksi.

5.1 Valvonnan toimeenpano

5.1.1 Valvonnan suunnitelma ja painopisteet

Maidontuotantotilojen hygienia tarkastusten toteutumista tullaan tehostamaan vuonna 2021 yleisen yhteiskunnallisen tilanteen niin salliessa. Vuoden 2018 puolella kartoitettiin alkutuotantopaikkoja tarkoituksena saada valvontarekisteriin niistä ajantasaiset tiedot. Hygienia tarkastuksia tehtiin joitakin vuonna 2019 erillisen laaditun, jääviyskysymykset huomioivan suunnitelman mukaisesti, mutta vuonna 2020 tarkastusten tekemisestä luovuttiin koronaohjeistuksen mukaisesti. Virkaeläinlääkärille kuuluvaa ammattimaisen eläintenpidon valvontaa tehostetaan. Tämä on mahdollista valvonta resurssien kasvaessa huomattavasti vuonna 2021 tehtävänkuviiin tehtävien muutosten myötä. Tuontiin ja vientiin liittyvät valvontatehtävät on keskitetty yhdelle kunnaneläinlääkärille. Johtava kunnaneläinlääkäri tukee virkaeläinlääkäriä eläinsuojelutehtävissä.

5.1.2 Terveysvalvontaohjelmat

Eläintautilain (441/2013) myötä taulukkoon 6 on eritelty pakollisiin ja vapaaehtoiisiin terveystarkastusohjelmiin kuuluvat tilat. Aluehallintovirastosta on saatu tieto Maedi-Visna- ja

Scrapie-valvontaohjelmiin liittyneistä tiloista. Terveysvalvontaohjelmiin liittyvät tarkastukset kirjataan Tarkastaja-ohjelmaan.

Taulukko 6. Taulukossa on eritelty pakollisiin ja vapaaehtoiisiin terveystarkastusohjelmiin kuuluvat tilat.

Terveystarkastusohjelma	Tilojen lukumäärä pakolliset ohjelmat	Tilojen lukumäärä vapaaehtoiset ohjelmat	Käyntitiheydet / statukset
Maedi-visna	-	1	1 krt / 3 v
Salmonella	2	-	1 krt / v
Salmonella	1	-	1 krt / 3 v

5.1.3 Eläintautivalmius

Aluehallintoviraston valmiussuunnitelma sisältää varautumisen helposti leviävien, vaarallisten ja vakavien eläintautien varalta voimassa olevan eläintautilain mukaisesti.

Tarttuvaa eläintautia epäiltäessä kunnaneläinlääkäri ottaa yhteyttä aluehallintoviraston päivystävään eläinlääkäriin, jolta saadaan ohjeita jatkotoimenpiteisiin. Puhelinnumero on ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmassa. Lisäksi otetaan yhteyttä muihin Hämeenlinnan kunnaneläinlääkäreihin.

Mikäli tilakäynnin yhteydessä on todettu eläintauti, ei tilalta saa poistua ennen kuin aluehallintoviraston eläinlääkäriin on saatu yhteys ja tarvittavat toimenpiteet on tehty suunnitelman mukaisesti.

Aluehallintoviraston nimeämiä valmiuseläinlääkäreitä Hämeenlinnan ja Hattulan alueella on johtava kunnaneläinlääkäri. Eläintautiepäilyssä tai jo todetussa tapauksessa valmiuseläinlääkäri

toimii eläintautisäädösten sekä aluehallintoviraston laatiman valmiussuunnitelman ja ohjeistuksen mukaisesti. Muut kunnaneläinlääkärit (3) hoitavat välttämättömiä tehtäviä.

Työnjako erityistilanteessa on järjestetty niin, että valmiuseläinlääkäreistä toinen hoitaa toimistolla yhteydenpitoa aluehallintovirastoon ja muihin viranomaisiin ja toinen hoitaa käytännön tehtäviä, mm. näytteenottoja.

5.1.4 Erityistilannevalmius

Mikäli erityistilanteen vuoksi joudutaan työtehtäviä priorisoimaan, ovat ensisijaisia tehtäviä

- kiireellisen eläinlääkäriavun antaminen
- kriittiset eläinsuojelutapaukset

Jos erityistilanne sitoo kunnaneläinlääkäreiden resursseja, on mahdollista ohjata potilaita yksityisille palveluntarjoajille, joita alueella löytyy sekä tuotanto- että pieneläimille. Samoin toimitaan sellaisessa erityistilanteessa, jolloin resurssivaje johtuu eläinlääkärien omasta joukkosairastumisesta.

Jos erityistilanne jatkuu hyvin pitkään, on resursseja varattava vähitellen myös eläinten terveyden- ja sairaanhoitoon, jotta tilanne ei pääse kriisiytymään lisää eläinten terveydentilan huonontuessa.

Mikäli lääkkeiden saatavuudessa ilmenee ongelmia, voidaan eläimiä joutua tämän vuoksi lopettamaan. Eläinten lopetusvalmius kuuluu eläinlääkärin perustoimintaan. Lähimmät pieneläintuhkaamot ovat Janakkalassa ja Lempäälässä. Tiloilla lopetetut naudat, siat, kanat, lampaat ja vuohet noudetaan Honkajoki Oy:n renderöintilaitokseen sivutuoteasetuksen mukaisesti. Hevosenaaradot ja lopetetut pieneläimet voidaan haudata ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti kaatopaikalle. Ohjeita hautaamiseen annetaan Ruokaviraston verkkosivuilla.

Lääkitysten varoaikoja on noudatettava kaikissa tilanteissa. Jos erityistilanteen vuoksi joudutaan lopettamaan lääkitystä saaneita tuotantoeläimiä ennen varoajan umpeen menemistä, ei lopetettuja eläimiä voida käyttää elintarviketuotannossa.

5.1.5 Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkäri ilmoittaa havaitsemastaan zoonoosin esiintymisestä tartuntatautien torjunnasta vastaavalle Hämeenlinnan terveystieteiden ja/tai Hattulan kunnan vastuulääkärille taikka heidän sijaisilleen. Yhteystiedot on koottu elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmän kokoonpanotaulukkoon.

Ilmi tulleista zoonooseista ilmoitetaan aluehallintoviraston eläinlääkärille, muille Hämeenlinnan kunnaneläinlääkäreille sekä tarpeen mukaan myös yksityiselle eläinlääkärille (kohteen hoitava eläinlääkäri).

5.1.6 Tuonti ja vienti

5.1.6.1 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tilanteessa, jossa aluehallintovirasto ilmoittaa, että Hämeenlinnaan tai Hattulaan on saapunut eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä, toimii aluejaon mukaisesti ao. kunnaneläinlääkäri aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti ja tekee tarkastukset. Tehdyt toimet dokumentoidaan Tarkastaja-ohjelmaan.

Jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, aluejaon mukaisesti ao. kunnaneläinlääkäri toimii aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti ja tekee tarkastukset. Tehdyt toimet dokumentoidaan Tarkastaja-ohjelmaan.

Ruokaviraston tekemät rekisteröinnit ja tuontiluvat kirjataan.

5.1.6.2 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto vastaa tuontierien seurannasta Traces-järjestelmästä. Epäilyttävissä tapauksissa erä tarkastetaan. Epäily voi tulla myös kunnaneläinlääkäriltä.

5.1.6.3 Sisämarkkinavienti

Virka- tai kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeen mukaisesti. Myös sen, että rekisteröinti on tehty ja voimassa kyseiselle erälle, jos se vaaditaan. Eläinlääkäri laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin tai elintarvike-erän tiedot sisältävän terveystodistuksen ja tallentaa sen ja reittisuunnitelman Traces-järjestelmään.

5.1.6.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Vientikohdemaan vaatimat ehdot varmistetaan ja laaditaan vaadittava terveystodistus mahdollisine näytteenottotodistuksineen.

5.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnasta Hämeenlinnassa ja Hattulassa vastaa virkaeläinlääkäri ja kaksi kunnaneläinlääkäriä. Virkaeläinlääkäriin tehtäviä hoitaa toistaiseksi kaksi eläinlääkäriä jaetulla työajalla. Eläinsuojelutehtäviä eläinlääkärit tekevät yhteistyössä poliisin ja läänineläinlääkäreiden kanssa. Poliisissa yhteistyötaho on tehtävään nimetty, eläinsuojeluvalvontaan perehtynyt poliisi.

Eläinsuojelulain perustella tehdyt tarkastukset ja toimenpiteet kirjataan Tarkastaja-ohjelmaan.

5.2.1 Kiireelliset toimet

Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin kiiretoimenpiteisiin ryhdytään tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Kiiretoimenpiteitä voidaan tehdä yhdessä poliisin kanssa. Tarvittaessa kiiretoimenpiteiden tarpeellisuudesta ja menettelytavoista keskustellaan virkaeläinlääkäriin tai läänineläinlääkäriin kanssa.

5.2.2 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinsuojelulain 39 §:n mukaisia tarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella. Ilmoituksen voi tehdä kunnaneläinlääkärille tai suoraan virkaeläinlääkärille. Tarkastuksista vastaa pääsääntöisesti virkaeläinlääkäri ja yksi kunnaneläinlääkäri. Tarkastukseen ryhdytään, jos ilmoituksen perusteella syntyy epäily eläinsuojelulain tai sen perusteella annettujen säädösten rikkomisesta. Tarkastuksella tarkastetaan eläimet sekä niiden pito-olosuhteet niiltä osin kun epäilyn perusteella oletetaan sen olevan tarpeellista.

5.2.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä koskeva tarkastus

Kunnan vastuulla olevaa luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa eläinsuojelulain mukaan ovat:

- eläinkaupat
 - pieneläinhoitolat
-

- suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit
- riistaeläintarhat
- lihan, munien tai siitospeläinten tuotantotarhat
- eläinkilpailut ja muut vastaavat tilaisuudet

Ilmoituksenvarainen toiminta tarkastetaan, silloin kun ilmoitus tulee. Sen lisäksi tarkastuksia tehdään epäilyn perusteella.

5.2.4 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on kunnaneläinlääkärillä oikeus tarkastaa eläinkuljetus.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia eläinkuljetuksissa.

5.2.5 Teurastamot

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä eläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia teurastamoissa. Hattulassa sijaitsee Ruokaviraston valvonnassa oleva teurastamo, mutta sillä ei ole ollut toimintaa parina viime vuotena.

5.3 Eläinten lääkitsemisen seuranta

Kunnaneläinlääkärit ovat lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia eläinten pitopaikoissa. Kunnaneläinlääkärit valvovat ja tekevät havaintoja lääkkeiden käytöstä eläimillä. Tarvittaessa voidaan olla yhteydessä läänineläinlääkäriin.

5.4 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotevalvonta tapahtuu aluehallintoviraston ohjauksessa valtakunnallisesti laaditun tarkastussuunnitelman mukaan.

5.5 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

5.5.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkäripalvelut on järjestetty Hämeenlinnassa ja Hattulassa kahdella eläinlääkärivastaanotolla. Tuuloksen vastaanotolla tarjotaan eläinlääkinnän palvelut Tuuloksen, Hauhon ja Lammin pitäjiin. Kanta-Hämeenlinnan vastaanotolla tarjotaan vastaavat palvelut Kanta-Hämeenlinnan lisäksi Kalvolan ja Rengon pitäjiin sekä Hattulan kuntaan. Molemmat vastaanotot ovat kahden eläinlääkärin yhteisvastaanottoja.

Kummallakin vastaanotolla on ajanvarausaika arkisin klo 8.00 - 9.30. Tuuloksessa kunnaneläinlääkärit tavoittaa tällöin omista numeroistaan. Kanta-Hämeenlinnassa ajanvaraus tapahtuu erillisestä vastaanoton numerosta 03 621 3757. Ajanvarausaikana annetaan myös puhelinneuvontaa eläinten omistajille ja kuntalaiset voivat ilmoittaa tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten hyvinvointiongelmia.

Jos eläinlääkäri ei voi vastata puhelimeen esimerkiksi hoitotoimenpiteen vuoksi, asiakasta kehoitetaan jättämään viesti ja yhteystietonsa puhelinvastaajaan. Päivystysaikana asiakkaita kehoitetaan soittamaan maksulliseen päivystysnumeroon.

5.5.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Hämeenlinnassa ja Hattulassa tuotantoeläinten terveydenhuoltopalveluita tarjoavat sekä kunnaneläinlääkärit että yksityiset eläinlääkärit.

5.5.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellistä eläinlääkäriapua tarjotaan kaikille kotieläimille (sekä hyöty- että lemmikkieläimet).

Arkisin virka-aikana kiireellinen eläinlääkäriapu on saatavissa molemmilta eläinlääkärivastaanotoilta, Kanta-Hämeenlinnasta ja Tuuloksesta.

Virka-ajan ulkopuolella kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestetty laajemman päivystysalueen yhteisessä maksullisessa päivystysnumerossa 0600 91885 seuraavasti:

- arkisin klo 16.00 - 8.00
-

-
- viikonloppuisin perjantaista alkaen klo 16.00 ja jatkuen maanantaihin klo 8.00
 - arkipyhinä sekä joulu- ja juhannusaattona alkaen em. päivää edeltävänä päivänä klo 16.00 ja loppuen pyhää seuraavana arkipäivänä klo 8.00

Päivystysjärjestelyn piiriin kuuluvat Hämeenlinnan ja Hattulan lisäksi Hyvinkää, Riihimäki, Loppi, Hausjärvi ja Janakkala. Alueen päivystystä hoitaa yhteensä seitsemän eläinlääkäriä, jotka ovat päivystysvuorossa yksi kerrallaan.

Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys on tarkoitettu vain kiireellistä eläinlääkäriapua tarvitseville potilaille, joiden hoito ei voi odottaa seuraavaan arkipäivään. Silloin annetaan vain ensiapuluonteista hoitoa. Pien- ja suureläinpäivystystä ei ole eriytetty, koska resurssit huomioon ottaen pyritään hyödyntämään yksityisen sektorin palvelutarjontaa nimenomaan pieneläinten osalta.

5.5.4 Saatavuus ja laatuvaatimukset

Asiakkaalla on ei-kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus valita, kummalle kahdesta eläinlääkärivastaanotosta hän haluaa ajan varata soittamalla suoraan asianomaiselle vastaanotolle. Molemmissa ajan voi varata haluamalleen kahdesta eläinlääkäristä. Ei-kiireellisessä tapauksessa sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestetään asiakkaalle enintään viikon sisällä tilauksesta.

Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat sterilisaatio- ja kastraatioleikkaukset pyritään järjestämään lomakauden ulkopuolella enintään kahden viikon ja lomakaudella enintään kolmen viikon sisällä asiakkaan yhteydenotosta.

Arkipäivisin Kanta-Hämeenlinnan ja Tuuloksen eläinlääkärivastaanotoilla kunnaneläinlääkärit vastaavat oman alueensa akuuttien sairastapausten hoidosta. Eriytettyä työnjakoa kiireavun ja ajanvarauspotilaiden välillä ei ole. Yhteisvastaanotot kuitenkin mahdollistavat kiireavun antamisen joustavammin, kun työnjakoa voidaan nopeastikin muuttaa.

5.5.5 Toimitilat ja välineistö

Kanta-Hämeenlinnan eläinlääkärivastaanoton sijoituspaikka ja varustelutaso 2021 oli suunnitelmaa tehtäessä vielä avoin.

Tuuloksen eläinlääkärivastaanotto sijaitsee Tuuloksen keskustassa Pannujärventiellä.

Yhteisvastaanotolla työskentelee kaksi eläinlääkärää. Vastaanotolla on kaksi toimenpidehuonetta, leikkaussali ja laboratorio. Sijaiselle on järjestetty mahdollisuus yöpyä vastaanotolla.

Vastaanotolla oleva kaupungin välineistö:

- vastaanoton kalusteet
- kuumailmasterilaattori
- mikroskooppi, 2 kpl
- lämpökaappi
- sentrifugi
- vanha suureläinkäyttöön soveltuva ultraäänilaite
- hammaskivenpoistolaite
- eläinvaaka, 2 kpl
- ultraäänipesuri
- välineiden pesukone
- pyykinpesukone
- jääkaappi, 5 kpl

5.5.6 Perustason ylittävät palvelut

Erikoiseläinlääkäripalveluja ei ole kunnan toimesta järjestetty Hämeenlinnassa tai Hattulassa.

Remissiomahdollisuudet alueella arvioidaan hyviksi. Yksityisiä palveluntarjoajia on lähialueella useita. Myös pääkaupunkiseutu on lähellä.

5.6 Seuranta, arviointi ja raportointi

Eläinlääkäripalvelujen käytöstä vuositasolla pidetään tilastoa seuraavasti:

- sairaskäynnit virka-aikana ja päivystysaikana
 - pieneläinvastaanottokäynnit virka-aikana ja päivystysaikana
 - terveydenhuoltokäynnit virka-aikana
 - eläinsuojelukäynnit
-

- eläintautikäynnit
- muut viranomaistehtävät

Lisäksi kunnaneläinlääkärit tilastoivat kaikki käynnit kunnittain erikseen. Eläinlääkäripalvelujen saatavuutta seurataan säännöllisesti.

Viranomaistoimenpiteiden ja mahdollisten korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisesta huolehtii se kunnaneläinlääkäri, joka toimenpiteet on tehnyt. Kaikki toimenpiteet ja niiden jälkivalvonta kirjataan Tarkastaja-ohjelmaan. Keskeneräiset ja valmiit toimenpiteet on työpisteissä arkistoitu erikseen.

Kunnaneläinlääkärien vastuulla on lähettää seuraavat asiakirjat aluehallintovirastolle:

- kuukausi-ilmoitukset
- lääkeluovutusraportit
- maitohygieniatarkastuspöytäkirjat, joissa indikaattoreissa todettu puutteita
- siipikarjan salmonellavalvontapöytäkirjat
- eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset
- terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat ja tarkastuskertomukset
- välittömästi ilmoitettavat tautiepäilyt
- tuonti- ja vientitarkastusten pöytäkirjat
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet
- muut pyydetyt vuosiyhteenvedot

Palautteen antaminen eläinlääkäripalveluista tapahtuu joko verkkosivujen kautta tai soittamalla kaupungin asiakaspalvelupisteisiin tai suoraan viranhaltijoille. Verkkosivujen sähköisestä palautejärjestelmästä palautteisiin voidaan vastata ja ne myös arkistoituvat mahdollista myöhempää tarvetta, toiminnan tai viestinnän suunnittelua varten.

Eläinlääkintähuollon toimintaa kehitetään suunnitelmallisesti keräämällä eri yhteyksissä esille tulleita kehittämistarpeita ja seuraamalla tehtyjen korjaavien toimenpiteiden edistymistä. Kehittämisen pohjana ovat asiakaspalautteet, valitukset, aluehallintoviraston tarkastukset,

auditoinnit. Vuoden 2018 aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäynnin palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

6 Liitteet

LIITE 1. Elintarvikelain mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

LIITE 2. Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma vuodelle 2021

LIITE 3. Terveystuojelulain mukaiset säännöllisen valvonnan kohdetyypit, riskiluokat ja tarkastustiheydet, päivitys 2021

LIITE 4. Terveystuojelulain mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

LIITE 5. Talous- ja uimavesinäytteet vuonna 2021

LIITE 6. Tupakka- ja lääkelain mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

LIITE 1. Elintarvikelain mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

Toimintatyyppi	Kohteiden lukumäärä Hattula	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hattula	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hattula	Kohteiden lukumäärä Hämeenlinna	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hämeenlinna	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hämeenlinna
Makeisten valmistus	0	0	0	1	2	1
Muu valmistus	0	0	0	5	6	4
Yhdistelmätuotteiden valmistus	0	0	0	2	0	0
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	0	0	0	4	2	2
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	0	0	0	5	3	3
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	3	3	3	19	13	13
Elintarvikkeiden kuljetus	1	0	0	2	1	1
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	0	0	0	8	1	1
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	2	0	0	3	0	0
Elintarvikkeiden tukkumyynti	2	0	0	7	3	3
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	7	3	3	95	57	57
Ulkomyyntialue	0	0	0	4	0	0
Grilli- tai pikaruokatoiminta	0	0	0	21	11	11
Kahvilatoiminta	2	2	2	58	24	24
Pubitoiminta	0	0	0	17	3	2
Ravintolatoiminta	11	8	7	113	88	84
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	2	2	2	14	14	14
Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	5	5	4	42	32	28
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	12	2	2	82	19	19
Elintarvikkeiden pakkaaminen	0	0	0	1	0	0
Muu elintarvikkeiden varastointi	0	0	0	8	2	2
Kalajalosteiden valmistus	0	0	0	1	5	5
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	1	1	0	0	0
Juuston valmistus	0	0	0	1	1	1
Maitonesteiden valmistus	0	0	0	1	3	3
Munapakkaamo	1	1	1	0	0	0
Elintarvikkeiden maahantuonti	0	0	0	1	1	1
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1	2	0	6	11	5
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	3	3	1	9	7	2
Muiden viljatuotteiden valmistus	0	0	0	1	0	0
Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	0	0	0	1	0	0
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	0	0	0	6	4	2
Vähäriskinen, Lihan käsittely	0	0	0	2	1	1
Hunajantuotanto	8	0	0	24	0	0
Maidontuotanto ¹⁾	4	4	4	60	52	52
Peltoviljely	109	24	4	469	119	20
Puutarhaviljely, Avomaa	2	0	0	18	5	5
Puutarhaviljely, Kasvihuone	2	1	1	1	1	0
Sienimöt	0	0	0	1	0	0
Yhteensä	178	61	35	1113	491	366

1) Lukuja ei ole päivitetty vuodelle 2021.

Suunnitelmallinen näytteenotto	näytemäärä / kerta	näytteenotto-tiheys / vuosi
Maitonesteiden valmistus, >2 milj.kg/vuosi		
Laitoksen vastaanottaman raakamaidon laatu <ul style="list-style-type: none"> aistinvarainen arviointi: haju ja maku pesäkemäärä +30 °C mikrobilääkejäämät 	1-2	1-4
Raaka-ainemaito (valmistukseen menevä siilomaito) pesäkemäärä +30 °C	4	3
Tuotenäytteet <ul style="list-style-type: none"> <i>Listeria monocytogenes</i> (kval.+kvan.) enterobakteerit rasvapitoisuus (max 1 tutkimus / kerta) 	5	3
Näytteet tuotantoympäristöstä <ul style="list-style-type: none"> <i>Listeria monocytogenes</i> (kval.) 	5	4
Juuston valmistus, vastaanotetun raakamaidon määrä ≤ 50 000 kg/vuosi		
Näytteet tuotantoympäristöstä <ul style="list-style-type: none"> <i>Listeria monocytogenes</i> (kval.) 	3	1
Tuotenäytteet (juustot ja voi) <ul style="list-style-type: none"> <i>Listeria monocytogenes</i> (kval.+kvan.) Koagulaasiposiitiviset stafylokokit (tuorejuusto) 	1-2	1
Kalajalosteiden valmistus, tuotanto >1 milj.kg/vuosi	Ei näytteenottotarvetta	
Valmistus (lihavalmisteet + jauheliha)		
Jauheliha <ul style="list-style-type: none"> <i>Salmonella spp.</i> aerobisten mikrobien kokonaislukumäärä <i>Staphylococcus aureus</i> <i>Escherichia coli</i> 	1-5	0-1*
Lihavalmisteet <ul style="list-style-type: none"> kokonaispesäkeluku enterobakteerit <i>Staphylococcus aureus</i> 	1-5	0-1*
Näytteet tuotantoympäristöstä <ul style="list-style-type: none"> <i>Listeria monocytogenes</i> (kval.) 	5	0-1*

*Omavalvonnan toimivuus määrittelee näytteenottotiheyden. Viranomaisnäytteitä otetaan sellaisista kohteista, joissa mikrobikriteeriasetuksen mukaisia näytteitä ei ole otettu tai omavalvonnan toimivuudessa on muutoin puutteita.

LIITE 3. Terveysturvallisuuden mukaiset säännöllisen valvonnan kohdetyypit, riskiluokat ja tarkastustiheydet, päivitys 2021

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit		Riskiluokka	Tarkastustiheys/ vuosi
Toimintaluokka:	Toimintatyyppi:		
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (asetus 1352/2015):		
	EU-raportoitava vedenjakelualue, vedentoimitus vähintään 1000 m ³ päivässä tai vähintään 5000 henkilölle	3	1
	Muu vedenjakelualue, vedentoimitus 10 - 999 m ³ päivässä tai 50 - 4999 henkilölle	3	1 (0,5*)
	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (asetus 401/2001):		
	Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 10 m ³ /vrk tai alle 50 henkilölle	2	0,5 (0,3*)
Veden toimittaminen talousvettä toimittavalle laitokselle	Tukkulaitos (talousvettä toimittavalle laitokselle vettä toimittava toiminnanharjoittaja)	3	1
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumis-huoneistot	Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkihuoneistot	2 - 1	0,25
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus	2	0,3
Majoitustoiminta, majoitusluoneistot	Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat, kasarmit, jne.	2 - 1	0,2
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2 - 1	0,25
	Solarium	2	0,2
Sosiaalihuollon palvelut	Lasten päiväkodit ja vastaavat	2	0,3
	Lastenkodit/lastensuojeluyksiköt ja vastaavat		
	Vanhainkodit ja vastaavat		
	Muut sosiaalialan yksiköt		
Liikunta ja virkistystoiminta	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	2	1
	Pienet yleiset uimarannat	2	1
	Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas	3	1
	Yleiset saunat	2	0,5
	Yleinen liikuntatila: urheiluhalli, kuntosali tai muu yleinen liikuntatila	1	0,2

* jos vain jakelua

Riskiluokat on määritelty valtakunnallisessa terveysturvallisuuden valvontaohjelmassa.

LIITE 4. Terveysturvallisuuden mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

Toimintatyyppi	Kohteiden lukumäärä Hattula	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hattula	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hattula	Kohteiden lukumäärä Hämeenlinna	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hämeenlinna	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hämeenlinna
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	5	2	1	47	22	18
Solarium	0	0	0	5	0	0
Tatuointi ja lävistys	1	0	0	6	1	1
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	5	3	3	7	3	3
Yleinen liikuntatila	3	0	0	37	12	12
Yleiset altaat	0	0	0	14	14	7
Pienet yleiset uimarannat	4	4	4	12	12	12
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	1	1	1	7	7	7
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	0	0	0	1	0	0
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoitola	2	0	0	3	3	3
Hotelli	0	0	0	9	1	1
Kasarnit	8	7	7	0	0	0
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	0	0	0	5	0	0
Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	1	0	0	2	0	0
Ammattioppilaitos	1	0	0	8	5	5
Korkeakoulu	1	0	0	3	1	1
Lukio	1	0	0	3	1	1
Muut koulut ja oppilaitokset	0	0	0	2	2	2
Peruskoulu	6	4	4	22	10	10
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	0	0	0	14	0	0
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	5	3	3	39	13	13
Ammatilliset perhekodit	1	0	0	1	0	0
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	1	0	0	7	3	3
Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt	0	0	0	1	1	1
Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintakeskus	1	0	0	3	0	0
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	1	1	1	11	6	6
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: tehostettu palveluasuminen)	0	0	0	8	0	0
Vanhainkoti (laitoshuolto)	0	0	0	3	1	1
Vanhusten tehostetun palveluasuminen yksiköt (laitostyyppinen)	4	1	1	22	7	7
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	0	0	0	8	5	6
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	2	2	2	4	4	4
Vedenottamo, iso asetus	4	4	4	9	9	9
Vedenottamo, pieni asetus	0	0	0	7	7	5
Yhteensä	58	32	31	330	150	138

Kohderyhmä	Näytteet vuonna 2021
Talousvettä toimittava laitos (STM:n asetus 1352/2015)	55*
Talousvettä toimittava laitos (STM:n asetus 401/2001)	6
Talousveden jakelu osana julkista tai kaupallista toimintaa sekä elintarvikehuoneistoissa käytettävä vesi (STM:n asetus 401/2001)	13
Yleiset uimarannat (STM:n asetus 177/2008)	32
Pienet yleiset uimarannat (STM:n asetus 354/2008)	60
Yleiset altaat (STM:n asetus 315/2002)	105**

* Lisäksi raportoidaan myös Akaan alueen 13 vesinäytettä

**Taulukossa on ilmoitettu näytteenottokerrat. Näytteenottokerta sisältää osassa kohteita useita näytteitä, koska osassa allastiloja on useampia altaita.

LIITE 6. Tupakka- ja lääkelain mukaiset säännöllisen valvonnan kohteet, riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2021

Tupakkalain mukainen toimintatyyppi		Tarkastustiheys/ vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)	Kohteiden lukumäärä Hattula	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hattula	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hattula	Kohteiden lukumäärä Hämeenlinna	Riskinarvioinnin mukainen tarkastustarve 2021, Hämeenlinna	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hämeenlinna
Tupakointikiellot ja - rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3	2	0	0	0	5	3	3
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	Vähittäismyynti	0,5	2	7	5	5	87	45	45
	Tukkumyynti	0,5	2	0	0	0	2	1	1

	Kohteiden lukumäärä Hattula	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hattula	Kohteiden lukumäärä Hämeenlinna	Suunniteltu tarkastusmäärä 2021, Hämeenlinna
Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka	5	4	45	22